Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1994 йил 12 март • Шанба • № 18 (14179) ترکستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

ИЙДИ РАМАЗОН МУБОРАК БЎЛСИН!

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим.

Азиз ватандошлар, мўъмин мусулмонлар!

Юртимиз фуқароларини, барча мусулмонларни муқаддас Рамазон ҳайити билан самимий муборакбод этамиз.

Бу кун беҳад шарофатли ва саодатли бир айёмдир. Инсонни руҳий камолот ва адолатга, поклик ва меҳр-оқибатга, маънавий юксакликка мушарраф этгувчи муборак Рамазон ҳайитини ҳаммамиз бир бўлиб — муборак истиқлол шароитида ва юртимизнинг комил раҳбарияти бошчилигида умумхалқ шодиёнаси сифатида нишонламоқдамизки, бунинг учун Тангри таолога чексиз шукроналар айтмоғимиз фарз.

Оллоҳ таолонинг буюк нияти ила қадим аждодларимиз тафаккури ислом нури билан мунаввар бўлган эди. Донишманд ва заҳматкаш халқимиз бу муборак илоҳий таълимотни ҳар томонлама ўрганибгина қолмай, унинг ривожи ва тараққиётига оламшумул ҳисса ҳам қўшди. Имом Бухорий, имом Термизий, Хожа Аҳмад Яссавий, Бурҳониддин ал-Марғиноний, Хожа Баҳоваддин Нақшбанд, Хожа Аҳрори валий сингари улуғ руҳоний боболаримизнинг номлари бутун мусулмон дунёсида, жаҳон маданий оламида машҳур, азиз ва мукаррамдир.

Ана шундай зоти шарифларнинг маънавий ворислари бўлмиш биз — Ўзбекистоннинг бугунги халқи шу боис ҳам Рамазон ҳайитини алоҳида ифтихор ва шоду хуррамлик билан байрам қилишга ҳақлидирмиз. Бу байрам, аввало, одамизот қалбидаги иймон, меҳр-муҳаббат, мурувват, шафқат ва ҳамият каби эзгу ва ноёб инсоний туйғуларнинг беқиёс бир намойиши эканлиги билан ҳам эътиборга молик.

Биз барчамиз баҳамжиҳат бўлиб, Ватанимиз — севикли Ўзбекистонда тинчлик, дўстлик, одамийлик, миллатлар тенглиги ва иноқлиги, катталарга иззат, кичикларга шафқат устувор бўлган жамият барпо этишга бел боғлаганмиз. Турмушимизни ҳар жиҳатдан кўркам ва нурафшон этишда, ёш наслимизни ҳалол ва меҳнатсевар, фозил ва ватанпарвар инсонлар қилиб камол топтиришда, иймон заволи бўлган жаҳолат ва бидъатни, кибру ҳавою нафс балосини енгиб ўтишда дин аҳлининг, оқил уламоларнинг доно ўгитлари, илму ҳикматга йўғрилган тарбиятлари айниқса бемисл аҳамият касб этади. Зеро динимиз ҳар бир инсонни бу дунёда фақат савобли амаллар қилишга ва шу тариқа охират дунёсини обод этишга ўргатади.

Қадрли биродарлар! Муҳтарам юртдошлар!

Қутлуғ Рамазон кунларида ўтганлар руҳини ёдга олиш, уларнинг яхши фазилатларини хотирлаш халқимизнинг эзгу одатидир. Барча ўтган инсонларнинг охиратлари обод, иймонлари саломат бўлсин, қолган бандаларни Оллоҳ таоло ёрлақасин.

Юртимизда тинчлик-тотувлик, хонадонларимизда бахту саодат, файзу баракот доимо барқарор бўлсин!

Муфтий Ҳожи Мухторхон АБДУЛЛОҲ ўғли.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ: ЯНГИ БОСҚИЧ, ЯНГИ ВАЗИФАЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов раислигида иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий сармоялар бўйича идоралараро кенгаш тузилди. Аввал хабар қилинганидек, 10 март куни Тошкентда ана шу кенгашнинг дастлабки мажлиси бўлди. Унда вазирлик идора, уюшма, концерн ва ташкилотларнинг вакиллари, Ўзбекистон халқ ноиблари, фермерлар, тадбиркорлар, ёш олим ва мутахассислар иштирок этди.

Мажлисни Президент Ислом Каримов бошқарди.

Мажлисда мазкур кенгаш тўғрисидаги низом лойиҳаси, Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтисодий ислоҳотларини янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисидаги фармони қандай бажарилаётгани, мулкни хусусийлаштиришнинг давлат дастури, йирик ва ўртача корхоналарни очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантиришнинг асосий йўналишлари, тамойиллари ва воситалари ҳақидаги масалалар муҳокама этилди.

Республика Бош вазирининг ўринбосарлари — ташқи иқтисодий алоқалар вазири Ў. Султонов, молия вазири Б. Ҳамидов, давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш Давлат қўмитаси раиси В. Чжен ана шу масалалар юзасидан ахборот берди.

— Мазкур кенгашнинг вазифаси иқтисодий ислоҳот жараёнини бошқаришни такомиллаштириш, хорижий мутахассислар «инқилобий» деб баҳолаётган фармон ва қарорларни бажариш йўлидаги тўсиқларни тезроқ бартараф қилиш, чет эл сармоясини республика иқтисодига дадил жалб этишга эришмоқдир, — деди Президент Ислом Каримов. — Биз қуришга киришган ҳуқуқий демократик давлатнинг пойдевори бўлмиш беш асосий тамойилнинг бири — бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтишдан иборатдир. Ҳозир республикада бозор муносабатларини аста-секин шакллантириш таъмин этилаётир. Бу йўлда дастлабки қадамлар қўйилди. Мамлакатимизда қарор топган тинчлик ва осойишталик, фуқаролараро тотувлик одамлар кайфиятига ижобий таъсир кўрсатяпти. Иқтисодиётни яхши йўлга қўйиш биринчи навбатда халқимизнинг турмуш фаровонлигини юксалтиришга хизмат қилади. Шундай экан, ҳар бир корхона, ҳар бир меҳнат жамоаси республика ва халқ манфаатини кўзлаб ишлаши, давлатга боқиманда бўлиб ўтирмаслиги даркор.

Бозор муносабатларига ўтилаётганда, — деб сўзида давом этди Президент, — бошқаришнинг маъмурий-буйруқбозлик усулларига бутунлай барҳам берилиши керак. Бусиз кўзлаган мақсадимизга эриша олмаймиз. Минг афсуски, ҳали бу борада анча иш қилиш, кўпгина тўсиқларни бартараф этишга тўғри келади.

Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёни жадал бораётгани, бунинг ҳуқуқий асослари яратилгани яхши самара берди. Кейинги вақтда республикамизда минглаб давлат иншоотлари мулкчиликнинг бошқа шаклларига айлантирилди, давлат ва идораларга қарашли уй-жой фондини хусусийлаштириш тугалланди. Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, мулкни хусусийлаштириш тараққиётнинг энг тўғри йўли ҳисобланади. Ундан ортга қайтиш йўқ. Ана шу йўлни қаттиқ қўллаб-қувватлаш керак, деб ўйлайман.

Президент тадбиркорларга, айниқса, маҳсулот етиштирувчи деҳқон-фермерларга ҳар жиҳатдан ёрдам бериш, уларни зарур машина ва ускуналар билан таъминлаш, керак бўлса, имтиёзли кредитлар ажратиш, бу йўлдаги турли-туман ғовларни таг-томири билан бартараф этиш тўғрисида куюнчаклик билан гапирди.

Шундан сўнг Ислом Каримов ўзимизда тайёрланган хом ашёни саноатда қайта ишлаш, бу борада хорижий мамлакатларнинг технологиясини кенг қўллаш, ундан самарали фойдаланиш зарурлигига алоҳида тўхталди.

— Пахта бизнинг беқиёс бойлигимиз, — деди Президент. — Бас, шундай экан, қимматли хом ашёни ўзимизда қайта ишлаш масаласига алоҳида эътибор бермоқ керак. Ҳар бир жамоа, туман, вилоят раҳбари пешона тери билан етиштирилган пахтадан иложи борича кўпроқ даромад олишга интилмоғи даркор. Нима учун Америқо ўз пахтасини қайта ишлайди-ю, биз бу ишни уддалай олмаймиз? Пахтамиз ўзимизники-ми, уни ўзимиз қайта ишлашимиз керак. Тўғри, бу иш осонликча амалга оширилмайди. Лекин пахтамиз жаҳон бозорида ўз ўрнини эгаллаши шарт. Бунинг учун биринчи навбатда республикада тадбиркорликни кенг қулоч ёйдиришга алоҳида эътибор берилиши керак.

— Ҳар бир ишга иқтисодий нуқтаи назар билан ёндашиш лозим, — деди Президент. — Ўзбекистон нефть маҳсулоти ишлаб чиқариш соҳасида 1996 йил ярмига бориб жаҳонда етакчи ўринлардан бирини эгаллаши керак. Бу — жуда мураккаб, айни замонда шарафли вазифа. Ана шу вазифани қандай амалга оширамиз? Афсуски, бу масалани ҳозирча ҳеч ким ўйламаяпти. Ахир, Ўзбекистон — катта давлат, унинг имкониятлари ҳам улкан. Бизнинг вазифамиз ана шу мавжуд имкониятларни вақтида ишга солишдан иборат.

Бозор иқтисодиётига муваффақиятли ўтиш, айниқса, мутахассис кадрларга, уларда янгича дунёқарашни шакллантиришга кўп жиҳатдан боғлиқ, — деди сўнгра Президент. — Агар биз етук мутахассисларга эга бўлмас эканмиз, кўзлаган мақсадимизга эриша олмаймиз. Буни мен сизларга бутун масъулиятни ҳис қилган ҳолда айтяпман. Ҳозир бизда бозор иқтисодиёти масаласини яхши тушунадиган мутахассислар етарли эмас. Бозор шароитида иқтисодиётни ҳар томонлама тушуниб, бемалол ишлай оладиган, келажакка интилувчи мутахассисларни биз қаердан топишимиз мумкин? Улар йўқ эмас — бор, албатта. Фақат, бундай кишиларни излашимиз, уларнинг ақл-заковати, имкониятидан фойдаланишимиз керак. Агар биз шундай одамларни топиб, жой-жойига қўйсак, ишончим комилки, улар юртимиз учун кўплаб чет эл сармояларини етказиб беради. Бундай одамлар Ўзбекистоннинг ҳақиқий ватанпарвари, фидойилари бўлади.

Мажлисда ёшлар тарбиясига эътибор жалб этилди. Бу борадаги ишларни мувофиқлаштирувчи муайян тизим ишлаб чиқиш кераклиги айтилди.

Шундан сўнг давлатимиз бошлиғи ер участкалари, уларни хусусийлаштириш масаласига алоҳида тўхталди.

— Ерга эгалик ҳуқуқини узил-кесил ҳал қилиш керак, — деди Президент. — Ерни сотиб олган одам унинг ҳақиқий эгаси ҳисобланади. Шундай экан, у ўз ерининг умрбод хўжайини бўлади. Буни у дилдан ҳис этиши керак. Ер эгасининг розилигисиз унинг мулкини тортиб олишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Бу масалани тезроқ ҳал қилиш даркор. Биринчи навбатда ерга эгалик қилишнинг ҳуқуқий асослари яратилиши, бу борада тегишли қонун ишлаб чиқилиши зарур.

Президент мажлисда бозор муносабатларини шакллантиришнинг дастлабки куртаклари — банклар, суғурта компанияларининг фаолияти, шунингдек, кредит, нарх-наво каби муҳим масалаларга ҳам алоҳида тўхталди.

Ислом Каримов республика марказий банки, ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ва тижорат банклари иш услубида расмиятчилик, ортиқча ҳужжатбозлик, айниқса, тўрачилик ва таъмагирлик ҳоллари мавжудлигини кескин танқид қилди. Тизим ходимларини янгича, давр билан ҳамнафас бўлиб, меҳнаткашлар манфаатини кўзлаб иш юритишга даъват этди.

— Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотнинг янги даврига қадам қўйди. Бу босқичнинг асосий жиҳатлари нималардан иборат? — деди Президент. — Илгари кўпроқ бозор муносабатларини шакллантиришнинг ҳуқуқий асосларини яратиш билан шуғулланган бўлсак, энди амалий ишга ўтиш пайти келди. Унинг асосини эса давлат мулкини чинакам маънода хусусийлаштириш, кўп тармоқли иқтисодиётни шакллантириш, яна бир муҳим жиҳати — чет эл сармоясини кўпроқ жалб қилиш ва ундан унумли фойдаланиш ташкил этади. Мана шу учта вазифани муваффақиятли амалга ошира олсак, ишга ташаббускорлик билан ёндашсак, бу йўлдаги тўсиқлардан тезроқ қутулсак, ватанимизнинг иқтисодий мустақиллиги йўлида яна бир залворли қадам ташлаган бўламиз.

Мажлисда республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Ҳалилов, Бош вазир А. Муталов, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари М. Умурзоқов, Т. Алимов, А. Азизхўжаев, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси — Президент девонининг назорат инспекцияси раҳбари М. Мирқосимов қатнашди.

(ЎзА).

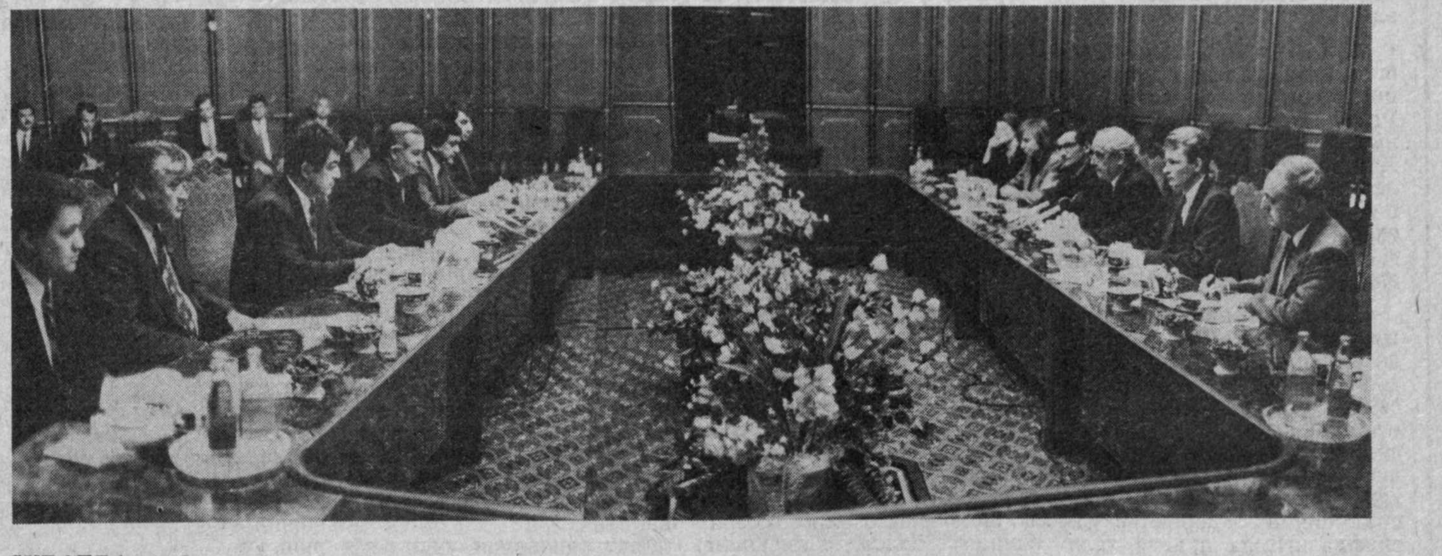

СУРАТДА: қабул пайти. Р. ШАГАЕВ сурати (ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 11 март куни Франциянинг Ўзбекистон билан алоқалар бўйича Миллий Кенгаши Президенти Франция тадбиркорлари Миллий Кенгаши вице-президенти Филип Жискар д'Эстен бошчилигидаги ишбилармонларни қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари Франция билан Ўзбекистон ишбилармонлари ўртасида ўзаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг йирик режалари ишлаб чиқилаётгани, нефтни қайта ишлаш, қурилиш, банк ишлари соҳасида ҳамкорлик қилишнинг истиқболлари хусусида сўзлади.

— Ўзбек ишбилармонларининг француз ҳамкасблари билан яқин муносабатларини йўлга қўйишга иштиёқи баланд, — деди Ислом Каримов. — Биз Франция Президенти Франсуа Миттеран жанобларининг юртимизга сафари арафасидаги сизнинг ташрифингизни юқори баҳолаймиз.

Ф. Жискар д'Эстен Ўзбекистон Республикаси Президентининг Францияга сафаридан сўнг французларнинг Ислом Каримов қўллаётган сиёсатга нисбатан муносабатида катта ижобий ўзгаришлар юз берганини таъкидлади.

— Ўзбекистон танлаган омилкор иқтисодий ислоҳот йўли, албатта, муваффақият гаровидир. — деди меҳмон.

Қабул маросимида Франция билан ҳамкорлик масалалари бўйича муассасалараро комиссия мутасаддилари — Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Ў. Султонов, Қ. Ҳаққулов, К. Тўлаганов, ва Республика миллий банки раиси Р. Азимов қатнашди.

Маросимда, шунингдек, Франция Республикасининг мамлакатимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси Жан Поль Везиан ҳозир бўлди.

(ЎзА).

Сўнгга хабар

БАҲОУДДИН ҚИШЛОҒИДА ФАРҒОНА БОҒИ

Баҳоуддин Нақшбанд зиёратгоҳининг кунчиқар томонида ўн беш гектарлик майдонда боғ барпо этилмоқда. Уни фарғоналик боғбонлар яратмоқда.

— Ўтган йили улуғ аллома юбилейи тантаналарида қатнашганимда фарғоналиклар зиёратгоҳ атрофини боғроғ қилиб беради, деган эдим, — дейди Фарғона вилояти ҳокими М. Исломов. — Мутахассислар бу ерга келиб, Баҳоуддин қишлоғининг тупроғини ўрганди. Унинг иқлимига мос 10 минг дона мевали дарахт кўчати, ҳатто Фарғона тупроғидан ҳам олиб келди. Биз асос солган Фарғона боғи икки вилоят халқи ўртасидаги меҳр-оқибат ришталарини мустаҳкамлайди.

Илк ниҳолларни Фарғона ва Бухоро вилояти ҳокимлари М. Исломов ва Д. Ёдгоров экди.

ЮБИЛЕЙГА БАҒИШЛАБ

Куни кеча Тошкент Давлат маданият институтида «Наврўз тароналари» деб номланган концерт дастури намойиши бўлиб ўтди.

Концерт адиб Абдулла Қодирийнинг 100 йиллиги ва ёзувчи номи билан аталувчи ушбу даргоҳнинг 20 йиллигига бағишлаб ўтказилди.

НАВРЎЗ ТАРАДДУДИ

12 март, шанба куни наманганликлар учун меҳнат байрамига айланади. Шу куни Наврўз байрами шарафига умумхалқ хайрия ҳашари бўлади.

Ҳашарда шаҳар ва қишлоқларни обод қилиш, кўкаламзорлаштириш юзасидан анчагина иш қилинади. Бундан ташқари, барча саноат корхоналари маҳсулот ишлаб чиқариш билан банд бўлади. Ҳашардан тушган пулни «Маҳалла» республика хайрия жамғармаси вилоят бўлимининг ҳисобига ўтказишга қарор қилинди. Бу маблағдан камбағалларга, ёлғиз карияларга, ногиронларга ёрдам бериш учун фойдаланилади.

* * *

СИРДАРЁ. **Вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси ва «Соғлом авлод учун» жамғармаси 7 нафар ногиронга Наврўз ҳадялари — Голландияда тайёрланган юмшоқ ўриндиқли аравача топширди. Бунинг учун 3,5 миллион сўм маблағ сарфланди.**

Байрамга қадар яна 16 ногиронга ана шундай ҳиммат кўрсатилади.

* * *

САМАРҚАНД. **Чўпонота тепалигида Наврўз байрамига бағишланган мотокросс бўйича республика биринчилиги бўлиб ўтди. Мусобақада мамлакатимизнинг турли вилоятларидан келган спорт жамоалари иштирок этди.**

Беллашувда Зарафшон шаҳри спортчилари биринчи, Тошкент вилоятининг Қибрай ҳамда Юнусобод тумани жамоалари иккинчи ва учинчи ўринни эгаллади.

ШАҲАР БИЛАН ҚИШЛОҚ ҲАМКОРЛИГИ

Тошкент шаҳар фаоллари йиғилиши бўлди. Унда Президентимиз Ислом Каримовнинг Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 18 февралда бўлиб ўтган йиғилишида сўзлаган нутқида баён қилинган хулосалар асосида шаҳар меҳнаткашлари олдида турган вазифалар муҳокама этилди. Шаҳар ҳокими А. Фозилбеков шу ҳақда маъруза қилди.

Маърузачи ва сўзга чиққанлар шаҳар билан қишлоқ ўртасида чинакам ҳам корликни йўлга қўйиш, иқтисодий алоқаларни ривожлантириш, деҳқонларга яқиндан ёрдам бериш, шаҳардаги машинасозлик корхоналарида деҳқон (фермер) хўжаликлари учун машина ва ускуналар ишлаб чиқариш зарурлиги ҳақида гапирди. Аҳолини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлаш мақсадида «Тошкентширкатбозо р с а в- до»га қарашли дўконларда мева-сабзавот савдосини янада ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сақланадиган улгуржи харид базалари ва омборлар қуриш кераклиги таъкидланди.

Республика Бош вазирининг ўринбосари И. Жўрабеков йиғилишда нутқ сўзлади.

Йиғилишда Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов қатнашди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОНГА ТОШ ОТМАНГ!

1994 йил 9 мартда Тошкент кимё-технология институти меҳнат жамоасининг йиғилиши бўлди. Унда илмий кенгаш аъзолари, талабалар вакиллари иштирок этдилар. Йиғилиш қатнашчилари чет эл радиостанциялари ва реакцион матбуот органларининг иғвогарона хатти-ҳаракатларини қаттиқ қораладилар. Сўзга чиққан институт ректори профессор Т. Миркомилов, академик, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси К. Аҳмедов, профессорлар Қ. Аҳмеров, А. Ортиқов, Ёшлар Иттифоқи институт кенгаши котиби Ф. Маҳмудхўжаев ва бошқалар мамлакатимиз раҳбарияти амалга ошираётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватлаб гапирдилар, барча илм-маърифат аҳлларини янги жамиятга муносиб кишиларни тарбиялашга даъват этдилар.

Йиғилишда олий таълим ходимлари ва барча илм аҳлига қуйидаги мурожаатнома қабул қилинди:

Мустақил она-ватанимиз узра Наврўз нафаси кезмоқда. Халқимиз бу қутлуғ айёмни ҳамиша интиқлик ва соғинч ила кутган, зеро унда эзгулик ва гўзаллик мужассамдир.

Халқимиз қўлга киритган мустақиллик Наврўз қатори бошқа қадриятларимизга ҳам янги ҳаёт бахш этди. Биз ўзимизни танидик, жаҳон халқлари кўзи ўнгида ўзлигимизни намоён этдик, асрий орзуларимиз рўёбга чиқди. Қисқа давр ичида ўнлаб мамлакатлар Ўзбекистонни мустақил давлат сифатида таниди. Республикамиз Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлди. Ватанимиз байроғи энг қудратли давлатлар байроғи қаторида ҳилпирай бошлади.

Сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётда амалга оширилаётган ислоҳотлар Ўзбекистон қиёфасини тубдан ўзгартирмоқда. Одамларда келажакка ишонч тобора ортиб бораяпти. Улар республика Президенти Ислом Каримов ўтказаётган ички ва ташқи сиёсатни қизғин қўллаб-қувватлаган ҳолда бутун куч-ғайратларини она Ватанимиз қудратини оширишга, юртимиз фаровонлигини таъминлашга сафарбар этмоқдалар.

Халқимиз тинч бунёдкорлик ишлари билан банд бўлган бир пайтда чет эллардан паноҳ топган айрим мунофиқ, иғвогар кимсаларнинг мамлакатимиз шаънига ёғдираётган фисқу-фасодлари, бўҳтону туҳматлари қалбларимизни ларзага солмоқда, ғазабимизни қўзғамоқда. Уларга «Озодлик» радиостанцияси, бир қатор реакцион нашрлар кенг минбар бериб, дўстнинг ишини қилмаяптилар. Халқимизда «Ит ҳурар, карвон ўтар», деган ҳикматли нақл бор. Катта карвон энди ўз йўлидан қайтмайди. Биз истиқлол йўлидан олға томон бораверамиз.

Республикамиз матбуот органлари орқали берилаётган хабарлардан шу нарса маълум бўлдики, юртимизда содир бўлаётган ўзгаришлар рақибларимизга тинчлик бермаяпти, уларни жазавага солаяпти. Ватангадолар халқимизни тўғри йўлдан тойдириш ниятида ўзларини турли йўлга солмоқдалар. Лекин биз уйдирмаларга ишонмаймиз. Юртимизда рўй бераётган ижобий ўзгаришларни ўз кўзимиз билан кўриб турибмиз ва унга ҳисса қўшаяпмиз.

Республикамиз Президенти ва ҳукуматимиз халқ манфаатларини кўзлаб қабул қилаётган фармон ва қарорлар мамлакатда тинчлик ҳамда осойишталикни сақлашга, барқарорликни мустаҳкамлашга хизмат қилаяпти. Биз халқпарвар Президент ва ҳукумат сиёсатини юксак қадрлаймиз, бошланган улуғ ишларга ҳамиша камарбастамиз.

Мамлакатимиз катта қийинчиликлар билан оёққа тураётган бир пайтда унга мадад бериш, қўллаб-қувватлаш ўрнига йўлига тўғаноқ бўлаётган ватангадоларни халқимиз қоралайди. «Яхшилик қилиш қўлингдан келмаса, ёмонлик қилма», дейилган муқаддас ҳадисларда. Шундай экан ҳали ҳам кеч эмас, эс-ҳушингизни йиғинг, киндик қонингиз тўкилган она-юртингизга тош отманг, деймиз. Бу иш худога ҳам, бандага ҳам хуш келмайди.

Биз талабалар ва барча илм аҳлига мурожаат этамиз: чет эл радиостанциялари ёғдираётган туҳматларга зарба берайлик. Билимимиз ва меҳнатимиз билан мустақил республикамиз куч-қудратини оширайлик.

Ёшлар қалбида ватанпарварлик ва садоқат туйғуларини камол топтиришга, яъни янги жамият кишисини тарбиялашга ҳисса қўшайлик.

Қирғизистон Республикасининг Президенти Асқар Акаевга

Ўш вилоятининг Ўзган туманидаги Заргар қишлоғида қор кўчиши натижасида фожиавий ҳалок бўлганларнинг қариндош-уруғлари ва яқинларига Ўзбекистон халқи номидан чуқур ҳамдардлик билдираман.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ислом КАРИМОВ.

ТОҒДАГИ ФОЖИА

Олинган маълумотларга қараганда, 8 мартдан 9 мартга ўтар кечаси соат 2 дан 30 дақиқа ўтганда Қирғизистон Республикаси Ўш вилоятининг Ўзган туманидаги Заргар қишлоғи ўнг томонидаги тоғдан қор кўчди, кўчкининг кенглиги тахминан 700 — 800 метр, баландлиги 20 метр, вазни 1,5 миллион тонна эди. Оқибатда 51 киши яшаб турган 9 та уйни кўчки босиб, дара ўртасига суриб юборди. Кўчки остида қолганларнинг ҳаммаси қирғиз миллатига мансуб кишилардир. Кўчки юз берган жойга бориш қийинлиги сабабли қутқариш ишлари ҳали бошлангани йўқ. Заргар қишлоғида 400 га яқин оила ташқи дунёдан ажралиб қолди. Қор кўчкиси такрорланиши хавфи борлиги сабабли 54 оилани шошилинч равишда кўчириш талаб қилинади.

Фожиа юз берган жойга Қирғизистон Республикаси ҳукуматининг масъул ходимлари келишди.

Жабрдийдаларга шошилинч равишда дори-дармонлар, чодирлар, ёқилғи-мойлаш материаллари зарур.

«Туркистон» газетаси кунлари олдидан

НАВОИЙДА ҚЎШАЛОҚ БАЙРАМ

БЎЛАДИГАН БЎЛДИ. ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ НАВОИЙ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИНИНГ БУ ТАШАББУСИНИ ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ МАЪҚУЛЛАДИЛАР.

БАҲОР — янгиланиш, яшариш фасли. Бу фаслда юраклар яратиш, ижод қилиш ишқи билан ёнади. Бу фаслда одамлар бир-бирларига илиқ сўз айтиш, қувончу шодликларини биргаликда баҳам кўришга ошиқадилар. Шу боис биз «Туркистончи»лар навоийликларнинг бу таклифини бажонидил қабул этдик. Яшириб нима қилдик, бу йил узоқ чўзилган қишнинг совуқ, изғиринли кунларидан зада кўнгилларимиз шундай илиқ, дилтортар учрашувларга илҳақ эди. Қолаверса, бу учрашувлар халқимизнинг қадимий байрами — муборак Наврўз айёми кунларига тўғри келаётганлиги ҳам бежиз эмас. Бунда бир рамзий маъно — республикамиз мустақиллигининг учинчи баҳори бу йил ҳар йилгидан шукуҳлироқ, латофатлироқ бўлиб келаётганлигидан далолат бор.

Кўкдала ва Иштихон, Жиззах ва Гулистон, Боғот ва Хива, Ургут ва Вобкент, Элликқалъа ва Риштон, Зафаробод ва Хатирчи, Муборак ва Паркент... «Туркистон» газетасининг байрамлари ўтган мамлакатимизнинг бу шаҳар ва туманларини муштарийларимиз яхши билишади. Бу кентлар қаторида Навоий вилоятининг алоҳида ўрни бор. Чунки бизнинг бу қадим тупроққа ташрифимиз илк маротаба эмас. Аввал ҳам кўп учрашувлар ўтказганмиз.

(Давоми 4-бетда).

Олий таълим: изланиш йўлларида

Бизларга Каримов ёрдам берди

● БИЗГА КЕЛГАНДА... ● МИШ-МИШ ВА ҲАҚИҚАТ
● ЎҚИШГА КИРИШ УЧУН... ● ТЕСТ — АДОЛАТ МЕЗОНИ

Мен 4—5 синфларда ўқиб юрган кезларим, дадам, бизнинг халқимиз кўнгли ўксик, боши эгик халқ, келажакда сен-у тенгдошларинг ўзбек халқининг ҳақини ажратиб оладиган, унинг нонини туя қилиб юрганлар билан теппа-тенг баҳслаша оладиган халқаро ҳуқуқшунослар бўлишларинг керак, дердилар. Шунинг учун мени ўз она тилим — ўзбек тилини унутмаслик шарти билан рус мактабига ўқишга бергандилар. 5-синфда тасодифан немис тили гуруҳига тушиб қолганимда, дадам мени инглиз тили ўқитиладиган бошқа синфга кўчирдилар. Сабаби —бу тил истиқболли халқаро алоқа тили эди.

Мен 3—4 тилни мукаммал биладиган, халқаро ҳуқуқшунос бўлишим керак эди. Рости, ҳали бу соҳага қизиқишим унчалик эмас эди. Ҳамонки дадам, ойим шуни исташар экан, халқимизга шундай мутахассислар керак экан, мазкур соҳага тайёргарлик кўраверишим лозим эди.

Дадам мени ҳар замон имтиҳон қилиб кўрганда, ёшингга нисбатан билиминг ёмонмас, камчилигинг: сенда андак жанговарлик, етишмайди, замон шафқатсизлашиб боряпти, бу зиёлилик кайфияти билан келажакда нонингни топиб ейишинг қийин, дердилар. 9-синфдалигимда дунёда халқаро сиёсат кескин ўзгариб кетди. Собиқ Иттифоқда, жумладан, бизнинг Ўзбекистонимизда ҳам демократия, ҳурфикрлик, ошкоралик шабадалари эса бошлади. Ниҳоят шу 1991 йилнинг 31 августига келиб, Президентимиз Ислом Каримов ўзбек давлатининг мустақиллигини эълон қилди. Тенгдошларим ва мен кутган кунлар келганди. Энди ёш, мустақил Ватанни иқтисодий мустаҳкамлаш талаб қилинарди. Бу гал ўз хоҳишим билан иқтисодчи бўлишга қарор қилдим. Худди ўша мамлакатимиз мустақиллиги эълон қилинган кунларда мен Тошкент Давлат Иқтисодиёт Университети қошидаги лицейга имтиҳонлар топшириб кирдим.

Шуни таъкидлашим керакки, йирик иқтисодчи олим, бизнинг ректоримиз С. Ғуломовнинг катта ташаббуси билан лицейда ўқишлар олий даражада олиб бориларди. Таълим тўла техника билан таъминланган, компьютерлар ёрдамида дарс берилар эди. Бизларга таниқли олимлар, чунончи, иқтисод фанлари доктори, профессор Нутфулло Хўжаев, жаҳонгашта олим Американинг Сиэтл, Мисрнинг Қоҳира университетларида узоқ йиллар ишлаган домла Исмоилхўжа ака Иброҳимхўжаевлар, шунингдек, Ҳиндистоннинг фавқулодда мухтор элчиси жаноби Мехтанинг рафиқаси, халқаро журналист-адабиётчи Нандини Мехта хоним, америкалик мутахассислар инглиз тилида қизиқарли дарслар ўтдилар.

Шундай қилиб, лицей-мактабни тугатиш дамлари етиб келди. Олдинги йиллар тугатувчилари учун аттестат баҳолари университетга кириш имтиҳонлари ўрнини босарди. Махсус мактаб тугатувчиларининг яхши ўқиганлари университетга кириши тайин, кафолатланган эди. Бизга келганда... республика Вазирлар Маҳкамасининг машҳур 131-қарори билан барча олий ўқув юртлари тест синовлари асосида имтиҳонлар оладиган бўлди. Мен ва синфдошларим бундан бир оз чўчидик. Лекин лицейда бир неча бор тест машқларини ечиб, бу усулни ўзлаштиргандик. Бироқ барчамизнинг ота-оналаримиз безовталаниб қолишди. Жумладан, менинг ойим ҳам ўзини қўйгани жой тополмас эди.

Тест синовлари учун қўшимча дарслар, математика ва инглиз тиллари бўйича репетиторларга қатнай бошладим. Ўзимга тўла ишонч ҳосил қилганимдан кейин, иккиланмай университетимизнинг Халқаро Иқтисодий Алоқалар факультетига ҳужжат топширдим. Шартнома асосида тўлов учун 240 минг сўм маблағ топиш йўлида дадам жуда қийналдилар. Кўплаб ташкилот раҳбарларига қилинган илтимосу ўтинчлар зое кетди. Қариндош-уруғ, яқинлардан қарз кўтардик.

Ниҳоят, 31 июль куни биз узоқ кутган ҳаяжонли дамлар етиб келди. Гуруҳ-гуруҳларга бўлиниб, тест топширгани аудиторияларга кирдик. Ҳужжатлар тарқатилди, талаблар айтилди. 4 соат вақт давомида рус тили ва адабиёти, инглиз тили, математикадан берилган саволларга жавоблар тўлғаздик. Имтиҳон ўтди.

Бу кунлар ҳам ҳолва экан. Энг ташвишли, ҳаяжонли дамлар олдинда турганди. Тест имтиҳонлари натижалари ҳадеганда эълон қилинавермади. Абитуриентлар, ота-оналар орасида ҳар хил миш-миш гаплар оралаб қолди: «Фалончи ўқишга кириш учун номаълум кимсага фалон милён сўм берибди. Ҳақиқат-у адолат қоғозда, тест-пест деганлари барчаси кўзбўямачилик, ҳаммаси бекор гап. Аслида ҳалиям эски тос, эски ҳаммом...». Дадам-ку, босиқлик билан сездирмай юрибди, онам эса бу гаплардан адои тамом бўлди. Мен ўзимга, ишлаган ишимга ишонсам ҳам бироз иккилана бошладим. Шундай катта университетга борйўғи 250 талаба қабул қилинса, бунинг устига мен ҳужжат топширган факультетнинг рус бўлимига атиги 12 бола олинса... Шубҳаланмай бўладими?!

24 август куни дадам билан университет қабул комиссиясининг котиби ҳузурига бордик. Котиб мендан ўз код рақамимни сўрадилар. Мен рақамимни айтдим. У киши линейкани рақамлар узра кўтара бориб, тўхтатдилар ва ўринларидан туриб, «ўтибсан ўғлим, юқори баллилар қаторида университетга кирганинг билан табриклайман!» деб қўлимни сиқдилар. Дадам ҳаяжон билан «хайрият, ҳақиқат бор экан-ку!» дея котиб қўлларини икки қўллаб сиқиб, хушхабар учун у кишига қайта-қайта раҳмат айтдилар. Сўнг менга ўгирилиб, илк бор пешонамдан ўпиб: «Баракалла ўғлим», — дедилар...

Икки кундан кейин масъул котиб 208 балдан 263 балгача тўплаган абитуриентлар шартнома асосида белгиланган пулни тўлашлари шарт, 263 балдан юқори кўрсатгичга эришганлар бюджет таъминотидаги талабалар сифатида бу йилги ўқув тўловларидан озод этилиши ҳақида ҳаммага хабар қилди. Мен ҳам юқори баллилар қаторида тўловдан озод бўлдим.

Ўқишларни бошлаб юборганимизга ҳам бир неча ойлар бўлди. Университет машғулотларидан ташқари бизнес мактабида америкалик мутахассислар сабоқларини тинглаяпмиз. Миш-миш гапларнинг ҳаммаси ёлғон бўлиб чиқди. Мен билан ўқиган лицейдошларимнинг барчаси — бугун университет талабалари. Уларнинг бир қисми Дипломатия ва Халқаро Иқтисодиёт университетида ўқишаяпти.

Ҳаяжонли кунлар ортда қолиб, жиддий машғулотлардан қўлимиз бўшамайди. Кунига 5—6 жуфт— 10—12 соат сабоқлар тинглаб иқтисодий билимларни ўзлаштирмоқдамиз. Баъзан, оиламизда, дастурхон устида ўша кунларни эслашганимизда, дадам ҳазиллашиб: «Яширма, сенгаям бир одам ёрдам берди-ёв. Агар илгариги замон бўлганда сенга ўхшаганлар шундоқ эътиборли ўқув юртининг қўл етмас факультетида ўқишни тушларингда ҳам кўрмасдиларинг. Президент Каримовдан миннатдор бўлишларинг керак», — дейдилар.

Ҳақиқатан ҳам, Президентимизнинг қатъият билан адолатли тест синовларини жорий қилишлари мен-у менга ўхшаганларга жуда қўл келди. Бизларга Каримов ёрдам берди...

Дурбек САТТОРОВ,
Тошкент Давлат иқтисодиёт университетининг халқаро иқтисодий алоқалар факультети 1 босқич толиби.

Ёшлар Иттифоқи: курултой тараддуди

ЁЛҒИЗ ОТНИНГ ЧАНГИ ЧИҚМАС...

Суҳбатдошимиз ҳақида: Тўлқинжон Акрамов, ўттиз ёшда. Маълумоти олий. Андижон қишлоқ хўжалик институтини тугатган. Мутахассислиги гидротехник-муҳандис. ХДП аъзоси. Уч фарзанднинг отаси, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Бўз туман қўмитасининг биринчи котиби.

Тўлқинжон фаолиятини Улуғбек номли жамоа хўжалигида бошланғич комсомол ташкилотининг котиблигидан бошлаган. Кейинроқ туман Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг иккинчи котиби, ўтган йилдан эса саркотиб.

Фазилатлари: соатга қараб ишлашни ёқтирмайди. Ёшлар Иттифоқининг обрўсини тиклашнинг ҳаракатида бўлади. Қўли тегди дегунча, ёшлар ҳаётидан ёзилган бадиий китобларни варақлайди. Қўл остидагилардан «ёзма ҳисобот»дан кўра, амалий иш талаб қилишни одат қилиб олган.

Жамоатчи мухбиримиз Тўлқинжон Акрамов билан бўзлик ёшларнинг ҳозирги ҳаёти, уларнинг ютуқ ва муаммолари ҳақида мусоҳабада бўлди. Қуйида шу мулоқотни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— Тўлқинжон, бўзликларнинг 60 фоизини 30 ёшгача бўлган ёшлар ташкил қилади. Бу эса ташкилотингиз зиммасига масъулиятли вазифаларни юкласа керак, шундай эмасми?

— Албатта. Тумандаги 5064 нафар ЁИ аъзосининг тақдири кўп жиҳатдан бизга боғлиқ. Шунинг учун ҳам ёшлар ташкилотида ишлаш фидойилик, тиришқоқлик, бошлаган ишни тезроқ охирига етказишни тақозо этади. Ёшлар Иттифоқи аъзоси бўлган йигит-қизлар 75 та бошланғич ташкилотга жипслашиб, турли жабҳаларда меҳнат қилишмоқда. Шу кунда биз кўп йилга мўлжалланган дастур асосида иш олиб боряпмиз. Қуйидаги масалалар доимо эътиборимизда турибди: ишсиз ёшларни ҳисобга олиб, туман меҳнат ва бандлик бўлимига тақдим этиш, ёшларни тадбиркорлик билан шуғулланишга ўргатиш, уларнинг маданий дам олишларини таъминлаш, ёш оилалар билан ишлашни назоратга олиш. Яқинда «Туркистон» жамоа хўжалиги клубида ўша ҳудуддаги 4-, 12-, 20-ўрта мактаб юқори синф ўқувчилари иштирокида оила йили ҳамда ўсмирларни турмушга тайёрлашга бағишланган баҳс туман хотин-қизлар кенгаши билан ҳамкорликда тайёрланди. Баҳсда 4-ўрта мактаб вакиллари ғолиб чиқишди. Ёшларнинг дунёқарашига ижобий таъсир қиладиган бундай тадбирлар тез-тез ўтказилмоқда.

Ишимизни мунтазам ўтказиладиган танлов, баҳс, викторина, адабий кеча сингари тадбирларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Бундай тадбирларни ташкил этиш учун эса маблағ зарур. Ёшлар Иттифоқи туман қўмитаси эса маблағларни аъзолик бадалларидан тушадиган тушумлар ҳисобидан ишлатади. Лекин, айрим мутасаддиларнинг айби билан 1993 йил учун тўланадиган аъзолик бадаллари ҳанузгача туман ҳокимлигининг ҳисоб рақамига ўтказилмади. Тумандаги «Ўзбекистон», Бобур номли жамоа хўжаликлари, сув хўжалиги бошқармаси, маҳаллий саноат корхонаси шулар жумласидан.

— Туманда «Соғлом авлод учун» дастурини амалга ошириш борасида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Биз жойлардаги бошланғич ташкилотлар етакчиларини мактабгача тарбия муассасаларига бириктириб қўйганмиз. Улар тарбия масканларидаги очиқ машғулотларни ўтказиш, уларни юмшоқ ва қаттиқ жиҳозлар билан таъминлашга баҳоли қудрат кўмаклашадилар.

Яқинда туман марказидаги «Дилшод» болалар боғчасида ўтган йилнинг энг моҳир тарбиячисини аниқлашга бағишланган танлов ўтказдик. Танлов туман халқ таълими бўлими билан ҳамкорликда ўтказилди. Унда 24 та боғчадан вакиллар иштирок этишди. 9-болалар боғчасининг тарбиячиси Ёқутхон Рўзибоева соғлом авлодни камол топтириш борасида намунали ишни ташкил этганлигини исботлаб, баҳсда ғолиб чиқди.

— Иш фаолиятингиздан қониқасизми?

— Ҳозир иш кўп, вақт тиғиз. Айрим юмушларни рўёбга чиқаришга улгурмай қоляпмиз. Қисқаси, бу ҳақда йил якуни натижаларини тарозисига қўйиб, кейин хулоса чиқарсак яхши бўларди.

— Сизнингча, фақат бошланғич ташкилотларга таяниш билан чекланмай, балки бошқа жамоат ташкилотлари билан баҳамжиҳат иш тутган дурустми?

— Тўғри. Ёлғиз отнинг чанги чиқмас, дейишади. Менимча, бошқа ташкилотлар билан бамаслаҳат иш кўрилгани афзалроқ. Масалан, биз ҳокимлик, ХДП туман кенгаши, халқ таълими бўлими, хотин-қизлар кенгаши, ички ишлар бўлимлари билан ҳамкорликда иш олиб борамиз. Соғлом авлодни камол топтириш юзасидан режалаштирилган юмушларни туман жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси билан тузилган дастур асосида амалга оширяпмиз.

— Ташкилотнинг ёшлар эътироф этган етакчилари деб кимларни айта оласиз?

— «Озод» жамоа хўжалиги ЁИдан Нуриддин Рўзиев, туман санитария-эпидемиология станциясидан Барчиной Ҳолиқова, Навоий номли жамоа хўжалигидан Муҳаббат Ашурова. Уларнинг жонкуярлиги, эзгу ният йўлида тиниб-тинчимаслиги мени янада кўпроқ ишлаш, ЁИнинг келажагига умид билан қарашга ундайди.

— Туманда ёш ижодкорларни рағбатлантиришга қандай муносабатда бўлинмоқда?

— Ўтган йили ёш ижодкорларнинг илк машқларидан иборат «Гулшан» шеърлар тўплами чоп этилди. Китобга кетган сарф-харажатни туман ҳокимлиги кўтарди. Ҳозирда Бўз муаллимлар тайёрлаш билим юртида Тўлан Низом адабий мактаби, Мирзакарим Пирматов номли 2-ўрта мактабда «Ниҳол» тўгараги мунтазам ишлаб турибди. Шу кунда ёш ижодкорларнинг иккинчи китобини чиқаришга пойдевор ҳозирланмоқда. Бу ишда туман ҳокимлиги ёшларга беқиёс ғамхўрлик кўрсатмоқда.

Суҳбатдош:
Ҳасанбой РУСТАМОВ

БЕКОБОДДАН ТАРАЛАЁТГАН НУР

ЎЗБЕКИСТОН МЕТАЛЛУРГИЯ КОРХОНАСИ — 50 ЁШДА

Иссиқ тафтга бардош бериб тер тўкаётган ишчининг ҳаракатлари гоҳ қизиқ, гоҳида ҳавас қилмаса ҳам бўладигандек туюлади.

Бекобод металлургия корхонасида 11 мингдан ортиқ ишчи тер тўкиб ишлайди. Улар турли миллат вакиллари, лекин корхона ғурури, шоншуҳрати учун бир тану-бир жон бўлиб курашадилар. Шунинг учун ҳам «ЎМК» (УМЗ) тамғаси билан ишлаб чиқарилаётган пўлат қуймалари, турли маҳсулотларга харидорлар, буюртмачилар кўп.

— Бундан эллик йил муқаддам илк бор синовдан ўтказилган таянчларда, — дейди корхона директори Анатолий Анохин. — Бугунгача неча марталаб янги технологиялар қўлланди. Биз келажакка ишонч билан боқамиз ва ҳар қандай қийинчиликларга қарамасдан Ватанимиз метроқурувчилари, қурилиш бошқармаларининг буюртмаларини ўз вақтида адо этяпмиз.

СУРАТЛАРДА: металлнинг юбилей қуймасини корхонада 35 йил меҳнат қилган Раббим Нургаевга ва унинг шогирди, фахрий Мамарасул Бойболиевга ишонишди: Қуйиш пайти.

Р. НУРИТДИНОВ суратлари (ЎзА).

«Навбаҳор» ғолиб

Шовуллаган дарахтзор орасидаги мактаб ҳовлиси шу куни ажиб манзара кашф этди. Даврага мактаб ўқувчилари, уларнинг устоз-мураббийлари, ота-оналар ва қўшни мактаблардан меҳмонлар ташриф буюришди. Улуғ айёмимиз Наврўзга бағишлаб ўтказилган «Балли, қизлар!» кўрик-танлови «Навбаҳор», «Нафосат» ва «Шалола» гуруҳларининг билим ва топқирлигига, удумларимизнинг устивор тантанасига ўзига хос имтиҳон бўлди.

Беллашувни ўқитувчи Гулшода Ўскинова раҳбарлигидаги 10-синф қизлари — «Навбаҳор» гуруҳи бошлаб берди. 9 «А» ва 9 «Б» синф қизларидан иборат «Нафосат» ва «Шалола» гуруҳлари ҳам бу кўрик-танловга жиддий тайёргарлик кўрганликларини намойиш этишди. Ўзбекона саломлашиш, шеърий айтишув (байтбарак), мусиқий ижро, саҳна ўйини ва сардорлар синови нуфузли ҳайъат аъзолари ва томошабинлар томонидан қизғин кутиб олинди. 10-синф ўқувчиси Умида Абдувалиева сардорлик қилган «Навбаҳор» гуруҳи ғолиб деб топилди. Ғолиблар ҳамда иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллаган «Нафосат» ва «Шалола» гуруҳларига алоҳида-алоҳида пул мукофоти берилди.

— Бу тадбирга қизғин тайёргарлик кўрдик, — дейди Иштихон туманидаги Яҳё Ғуломов номли 61-ўрта мактаб директор ўринбосари Хайрулла Яссоқов. — Бу кўрик-танлов эндиликда янги-янги хайрли тадбирларга кенг дарвоза очди.

Олис тоғ этагидаги чекка бир қишлоқ мактабида иқтидорли ёшлар кўплиги бизни қувонтиради.

Абдулла ТУРДИЕВ,
журналист.

Президент фармонлари—амалда

«Нурли қуёш»нинг зарралари

Бахмал туманидаги «Нурли қуёш» ижара-ширкатлар бирлашмасида йиғиннинг устидан чиқдим. Бирлашма раиси Синдор Эрназаров, бош зоотехник Эштемир Абдусатторов йил якуни бўйича фермерлар билан суҳбат ўтказишаётган экан.

— Улар мустақил бўлса, ҳеч кимга бўйсунмаса, нега сизларга ҳисоб беришлари керак экан? —дея ҳайрон бўлдим.

— Тўғри, улар мустақил, аммо ер бизники. Шу ерда ишлатиладиган техника бизники. Қолаверса, улар бизга ҳисоб бермоқчи эмас. Шунчаки маслаҳатлашгани келишган. Биздан уларга нима керак, улардан бизга нима керак, шуни аниқлайлик, — деди Синдор ака.

Исмоил Исроилов хўжаликдан 10 гектар лалми ерни ижарага олган. 10 тонна сут топшириши керак. Шу пайтгача 6,5 тоннасини топширди. Унга битта трактор керак экан.

Фермер Суюн Пардаев 14 тонна сут топшириши керак. Ҳозирча 8 тонна топширяпти. Суюн ака сут қабул қилувчи пункт ходимларидан шикоят қилди. Ўсматдаги бу идора ходимлари ҳам бўйидан, ҳам энидан уради, танобини тортиш керак уларнинг, дея аччиқланди. Хўжалик раҳбарлари бу масалани туман раҳбарияти олдига қўяжакларини билдирдилар. Унинг ихтиёрида 10 гектар ер бор экан. Ҳали ҳайдалмапти. Бу муаммо ҳам ҳал бўладиган бўлди.

Фермер Ҳакимқул Маматқуловни энг илғорлардан бири деб таништирдилар. Укаси Раҳмонқул техниканинг пири экан. Ўзларига бириктилган 20 гектар ерни ака-укалар ҳеч кимга ялинмай, экиб-тикиб, йиғиб олишаркан. Улар ҳозирча 3 тонна сут, 5 тонна гўшт топширишипти. 10 бош новвосимиз бор, яна икки ой боқсак, ўшанда режани ошириб бажарамиз, — дейди ака-укаларнинг каттаси Отамурод Маматқулов.

Маслаҳат — йиғин бир соатдан зиёд давом этди. Бақир-чақирсиз, осойишта бир ҳолатда, бизнинг хўжаликлардаги аксарият йиғинлардан ғоят фарқли ўлароқ! Барча муаммолар кўтарилди, уларни ҳал қилиш йўллари белгиланди.

— Осойишта ишласа ҳам бўлар экан-ку — деган фикр ўтди менинг хаёлимдан.

Шуниси эътиборга моликки, фермерлар хўжаликка ҳеч қандай зарар келтирмайди. Хўжалик уларга барча хизматини, техникасини шартнома асосида беради. Фермерлар — мустақил. Ўз кунларини ўзлари кўради. Қандай яхши. Ана шу хизматлар эвазига «Нурли қуёш» 1993 йил якуни бўйича 42 миллион сўм соф фойда олипти. Яна нима керак? Камбағалга бўлади-да шуям! «Нурли қуёш»нинг зарралари —ўнлаб фермерлари шу тахлит мустақил ишлаб, ҳаракат қилиб, аввало ўз оилаларини, сўнг хўжаликни бой қилишади. Демак, атрофдаги бозорларни гўшт-сутга тўлдиради. Демак, халққа, жамиятга фойда келтиради. Ободончиликка, тўқчиликка хизмат қилади.

Э, нимасини айтасиз, мустақилликнинг шарофати — зўр! Президентимиз таъкидлаганидек, мустақиллик ҳавосига тўйиб бўларканми? Кимки мустақиллик ҳавосидан чини билан симирган бўлса, нурли қуёшлик фермерлардек ўзига, оиласига, жамиятга фойда келтираверади.

Абулқосим МУҲАММАД РАСУЛ.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **ГРУЗИЯДА** аҳолидан қуролларни йиғиштириб олиш операцияси ниҳоясига етди. Бу тадбир асосан яқиндагина фуқаролар уруши бўлиб ўтган мамлакат ғарбида олиб борилди.

Қуролсизлантириш асносида икки полициячи ҳалок бўлди.

● **УКРАИНАДАГИ** Киров шаҳарчасида бир йўла ўн икки шахтёрни ерга қўйдилар. Улар шахтада метан гази портлаши оқибатида ўша заҳоти дунёдан кўз юмдилар. Яна саккиз киши оғир аҳволда касалхонага ётқизилди.

● **ОЗАРБАЙЖОН** урушни хоҳламайди. Бизнинг бирдан бир шартимиз арман қуролли қисмларининг мамлакат ҳудудидан олиб чиқиб кетилишидир. Тоғли Қорабоғ мақоми тўғрисидаги масаланинг қўйилиши эҳтимоли ана шу шартнинг бажарилишига қараб турибди. Расмий сафар билан Хитойга борган Ҳ. Алиев Пекинда журналистларга шу фикрни айтди.

● **НОВГОРОД** шаҳрининг марказий кўчаларидан бошқа кўчалари шу кунларда эгаси кўчиб кетган ҳовлини эслатади. Сабаби оддий: маблағ етишмаганлиги учун кўча фаррошларининг асосий кўпчилиги ҳақ тўланмайдиган меҳнат таътилига чиқариб юборилди. Ҳозирча бир ойга, кейин нима бўлади, буниси номаълум.

● **ТОЖИКИСТОН** Вазирлар Кенгашининг Раиси Абдужалил Самадов Халқаро валюта жамғармаси ва жаҳон банки раҳбарлари билан учрашиш учун Америқо Қўшма Штатларига келди. Сафардан асосий мақсад Тожикистондаги оғир шароит туфайли издан чиққан мамлакат иқтисодиётини ривожлантириш учун икки обрўли халқаро ташкилот билан музокаралар олиб боришдир.

● **ПЕКИНДА** халқ вакиллари умумхитой мажлисининг навбатдаги йиғилиши ўз ишини бошлади. Анжуманда ноиблар бозор иқтисодиёти муаммолари, мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, 1994 йил бюджетини тасдиқлаш каби масалаларни муҳокама қиладилар. Мажлис 13 кун давом этади.

● **РУМИНИЯ** Президенти Ион Илиеску расмий ташриф билан Корея Республикасига келди. 1990 йилда икки мамлакат ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганидан кейин бу биринчи олий даражадаги учрашувдир.

● **СЛОВАКИЯ** Олий ва ўрта таълим тизими молиявий тангликни бошдан кечирмоқда. Давлат таълим соҳасини керакли маблағ билан таъминлай олмаяпти. Натижада ўқитувчилар маошсиз қолмоқдалар. Ўқувчиларга эса шошилинч равишда навбатдан ташқари муддатсиз таътил эълон қилинди.

ДЎСТЛИК ВА ҲАМЖИҲАТЛИККА ТАЯНИБ

Яшараётган дунё

НАВОИЙ ЭЛЕКТРОКИМЁ ЗАВОДИ АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИГА АЙЛАНТИРИЛДИ

Навоий электрокимё заводи нафақат Ўзбекистонда, балки бир қатор чет эл мамлакатларида ҳам маълум ва машҳур. Заводда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларга талаб жуда катталиги сабабли хорижлик харидорларнинг сони кун сайин кўпаймоқда. Навоийдаги йирик корхоналардан бири ҳисобланган ана шу корхона яқинда «Электрокимё заводи» акционерлар жамиятига айлантирилди.

— Умумий сўм ҳисобида, — дейди акционерлар жамиятининг бош директори Омон Убайдуллаев, — бу жамият уч миллиард 445 миллион 170 минг сўмлик акцияни ташкил этди. Бундан ташқари, заводга қарашли болалар боғчалари, меҳмонхона ва ётоқхоналар ҳам 257 миллион сўмлик акция ҳисобланади. Ҳар битта акциянинг қиймати ўн минг сўм қилиб белгиланди.

Ибратли томони шундаки, заводда меҳнат қилаётган икки минг ишчининг ҳар бирига беш фоиздан акция бепул берилди. Бу акционерлар жамиятининг жуда катта хайрли иши ва ишчиларга ғамхўрлигидан далолат бериб турибди.

«Электрокимё заводи» акционерлар жамияти акцияларини, шунингдек, белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси давлат юридик шахслари 41 фоизгача, Ўзбекистон Республикасидаги шахслар ва чет эл юридик шахслари 39 фоизгача ҳамда меҳнат жамоаси 20 фоизгача, шу жумладан, 5 фоизи бепул — қайтарилмаслик шарти билан олишлари мумкин.

Акционерлар жзмиятининг аъзолари сифатида жуда кўп корхоналарни санаш мумкин. Улар орасида Навоий тоғ-металлургия комбинати, Тошкент кабель заводи, Чирчиқ трансформатор заводи, «Навоийазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Аммофос» Олмалиқ ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тошкент лак-бўёқ заводи, «Фарғонаазот», «Битхим» кичик корхонаси, Никополь шаҳридаги «Ялана АТД», Троицк шаҳридаги «Таргет» акционерлар жамияти, «Крамдс—Дост» корпорацияси каби давлат ва юридик шахсларни ҳамда Белгиянинг «Эринтрейд», Сингапурдаги «Сорас Правит Лимитед», Ҳиндистоннинг «Кемимпекс Правит», Россия Федерациясининг «Акрокем» компаниялари ва қатор корхона ва фирмалари бор.

Ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, замонавий, ҳар қандай компания билан рақобат қила оладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш, цехлар ва ишлаб чиқаришни қайта тиклаш, таъмирлаш, четга маҳсулот чиқаришни кўпайтириш ва бозор иқтисодиёти шароитида даромадни ошириш акционерлар жамиятининг асосий мақсад ва вазифаси ҳисобланади.

«Электрокимё заводи» акционерлар жамияти 1994—1995 йил қайта тиклаш даврида моҳиятан уч йўналиш асосида ишлашни режалаштирган.

Биринчиси, кимёвий йўналиш бўлиб, унда ўсимликларни ҳимоя қилиш, кимёвий моддалари ишлаб чиқариш: нитрат (трефлан) йилига беш минг тоннагача, Россия ва Германиядан хом ашё етказиб беришни таъминлаш, фозалон (бензофосфат) Ҳиндистон фирмалари корпорацияси билан ҳамкорликда ишлаб чиқариш ҳажмини йилига 2400 миллионгача етказиш кўзда тутилган.

Чет эллардаги «Агросан» (Туркия) билан — агропур — 36, «Сиба—Гайги» (Швецария) билан которан, гезагард, неорон, «Хехст» (Германия) — пикс, базогран, Япониянинг «Марубени» компаниялари билан шартномага асосан ципрометрни препаратларини ишлаб чиқариш режалаштирилган.

Иккинчи йўналиш эса маҳаллий хом ашё базасида маҳсулот ишлаб чиқариш, Республика корхоналарини камёб материаллар билан таъминлашдан иборат. Экстра ёки олий навли ош тузи, активлаштирилган кўмир, дистилланган ёғли кислота, дори-дармонлар олиш учун илмий текшириш ишлари ўтказиш ана шулар жумласидандир.

Учинчи йўналишнинг асосий мақсади — чет элга валюта ҳисобига сотиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ташкил этишдир. Унда жаҳон андозаси талабларига жавоб берадиган замонавий ишлаб чиқаришини йўлга қўйиш, сув ва сирка кислотаси солинадиган пластик идишлар яратувчи қурилмаларни ўрнатиш, полипропилен халталар ишлаб чиқариш кўзда тутилган.

Хуллас, «Электрокимё заводи» акционерлар жамиятининг мақсадлари улуғ, ниятлари кўп. Бу хайрли ниятларнинг амалга ошишида меҳнат ва изланиш, дўстлик ва ҳамкорлик қўл келиши шубҳасиздир.

Маруса ҲОСИЛОВА,
Навоий шаҳри.

Илдизларимизни излаймиз

«ПАРИЛАР ЮРТИ». ШУНДАЙМИ?

- КЎЗ ЁШЛАРДАН МУНАВВАР БЎЛГАН
- «ФАРҒОНА СЎЗИНИНГ ЎЗИ ҚАЕРДАН КЕЛИБ ЧИҚҚАН?»
- БИР-БИРИНИ РАД ЭТУВЧИ ФИКРЛАР...
- АФСОНАМИ ЁКИ ҲАҚИҚАТ?

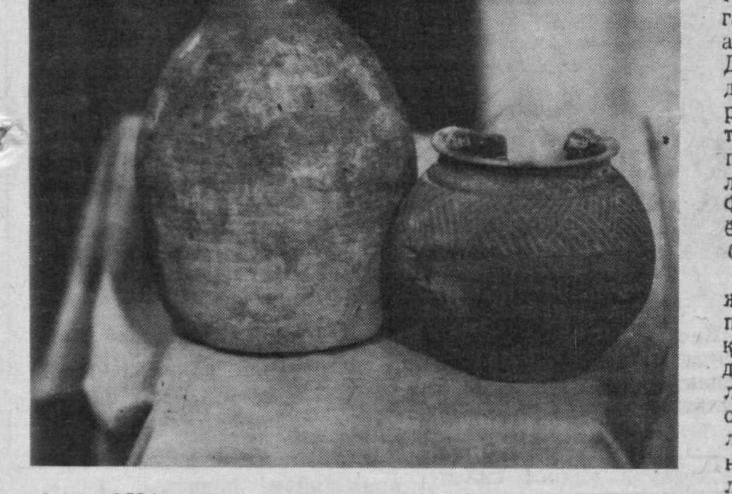

ФАРҒОНА... Ер шаридаги энг гўзал водийлардан бири. 70-йиллар охирлари Афғонистондан бир гуруҳ ўзбек ёшлари Тошкентга ўқишга келишди. Талабалар шаҳарчасида пайдо бўлган хорижий ўзбеклар билан танишиб олдик. Улар орасида Абдул Борий исмли ўрта бўйли, сермулоҳаза, босиқ йигитча билан дўстлашиб қолдим. Ўзи Андхўй томонлардан эди. Фарғонани эшитиб жуда қувониб кетди:

— Фарғона дейишлари билан юрагим орзиқиб кетади. Негалигини ўзим ҳам билмайман. Балки аждодларим шу томондан бўлиб, Фарғона сўзини эшитганимда, томирларимда оқиб турган ўшаларга мансуб қонлар жунбушга келармикан. Эҳ, шу Фарғонани бир кўрсам эди, — дерди у доим.

«Олтин водий» Ўзбекистоннинг марвариди, жаннатмонанд юрт», эҳ, не-не забардаст шоирлар водий таърифида янги ташбеҳ излаб неча тунларни тонгга улашмаган... Сенинг муборак номинг битилган қоғоз Бобуру — Фурқатларнинг ҳовуч-ҳовуч кўз ёшларидан мунаввар бўлган. Ҳатто, улуғ бобомиз Ҳазрат Навоийнинг ота томондан боболари киндик қони Фарғонада тўкилган, дейишади. Бу кўҳна юрт она Туронга минглаб шавкатли ўғлонлар, олимфузалолар, улуғ жангчилар ва шоирларни берган. Бу юрт номида аллақандай сеҳрли бир жозиба яширин... Бу сир нимада?

Ҳа, Фарғона ҳақида кўп ёзилди. Бироқ, Фарғона сўзининг ўзи қаердан келиб чиққан? Бу нима маънони беради? Нима учун Осиёнинг икки улуғ тоғлари орасига тушиб қолган бодом донаси янглиғ водий шу ном билан аталган? Мен олим эмас, балки бир қаламкаш сифатида шу ном маъносини излаб анча-мунча китобларни титиб чиқдим. Ҳилма-хил, баъзан эса бир-бирини рад этувчи фикрлар, тахминлар билан танишдим.

Халқ орасида Фарғона сўзи парилар юрти маъносини билдиради, яъни Фарғона — парихонадир деган гап юради. Исоқхон Жунадуллохўжа ўғли Ибрат «Фарғона тарихи» асарида ёзади: «Ажойиб ул — булдон»да масдурки, Фарғона иборати «ҳар хонадур». Ҳазрати Искандар замонида аксойи Шарқға борганларидан Фарғона ерида бир-икки Фористондан муҳожир бўлиб келиб, ўлтирган бечора, деҳқони бодияшунишинлар бор экан. Подшоҳга арзи-аҳвол қилмоқ бўлиб, пешкаш учун нону-туз ўрнига бисотларидаги товуқларини пишириб, ҳазрати Искандарга тутган эканлар. Анда ҳазрати Искандар савол қилибдурларки, бу нимадур, деб. Анда арз қилгувчилар форсий лафзда жавоб берибдурларки, мурғу нон, яъни товуқ бирла нон деганларида, подшоҳ Искандар, арзларинг нимадур, деганларида: «Арзимиз бул турғон жойимизни шаҳар қилиб берсангиз!» деганларида, умаролари ичидан бир бофаросат, соҳиба ақл кишини тайин қилиб, шаҳар қилмоққа амр қилган эканлар. Ул кишини оти Фарғона баҳодир экан. Ул киши неча йиллар ҳаракат қилиб, ҳар шаҳардан ва ҳар хонадан одам олиб, ўтқузиб, оти «Ҳархона» деб қўюб, «Ҳархона»ни «Фарғона» ўқиб, парҳона парғона деб ўқиб ва ҳам ул муассис кишини исми қавийроқ бўлиб, Фарғона шуҳрат топган».

Албатта, биз бу гапларни ҳақиқатдан кўра афсонага яқинроқ деб биламиз. Аммо, шундаймикин? Афсоналар муаллақ ҳолда дунёга келмайди. Улар маълум тарихий шарт-шароитлар заминидан униб чиқади-ку?

Фарғона сўзининг маъноси хусусида илм нима дейди? Маълумки, Фарғона инсоният макон қурган энг қадимий маданият ўчоқларидан биридир. Қапчуғай қирлари бағрида топилган ибтидоий одамлар яшаган макон юз минг йиллик тарихга эга. Эрамиздан аввалги 11 минг йиллик ўрталарида ғиштдан қурилган уйлар, сирланган сопол идишлар, ибтидоий тош тегирмонларга эга бўлган қишлоқлар Чуст шаҳри атрофи ва Андижондаги Далварзинтепа ёдгорликларида топилиб, ўрганилган. Тўғри, фанда кўҳна Фарғона тарихи ҳақида археологик ва палеонтропологик материаллар кўп. Бироқ, қадимий Фарғона тарихига оид ёзма ёдгорликлар, афсуски, нисбатан оз учрайди.

Фарғона атамасига ўхшаш жой атамаси қадимий Эрон пойтахти Персепольнинг қалъа деворлари харобаларидан топилган сопол миххатларида ҳам учрайди. Ғарблик олим П. Бернар бу миххатларда тўрт марта Варриканa номли жой қайд этилганлигини айтади. Фарғона номининг илдизлари шу атамага бориб тақалмасмикин...

Умуман, Фарғона деб аталган жойлар кўҳна дунёда... учта бўлганлиги маълум! «Тарихи Табарий»да ҳижрий 91 йил воқеалари ёритилар экан, ҳозирги Шимолий Афғонистон ҳудудида, Помир тоғларидаги Боғлон ва Ишкамиш водийлари орасида яна бир Фарғона номли водий бўлганлиги қайд этилади. Й. Маркварт эса Ўрта асрлар араб тарихчиси Ёқутга асосланиб форс диёрида ҳам Фарғона номли жой бўлганлигини хабар қилади!

Эрамиздан аввалги VI — IV асрларда яшаган қадимги ҳинд олими Панини тоғлар орасидаги Пракана мамлакати ҳақида ёзган эди. Бу диёр ҳозирги Ўрта Осиё ҳудудида жойлашган эди. Фарғона тарихи бўйича йирик мутахассис Ю. Заднепровский ҳинд олимининг Пракана мамлакатини ҳозирги Фарғона билан муқояса қилиш масаласини кун тартибидан чиқариб ташлаш мумкин эмаслигини таъкидлаган. Форс тилининг бобокалони бўлмиш кўҳна (ҳозирда ўлик тил ҳисобланадиган) паҳлавий тилида ёзилган «Бунда хишн» асарида келтирилган қуйидаги сатрлар ҳам Фарғона сўзининг этимологиясини аниқлашга хизмат қилади: «Хўжанд дарёси Самарқанд ва Паркан ўртасида оқади, уни Якшарт деб аташади».

Ҳозиргача илм аҳли орасида юқорида келтирилган барча атамаларни қадимда яшаган Париканий (Париани) халқи номи билан боғлаш анъанаси мавжуд. Қадимда Фарғона водийсининг дашту-далалари, тоғ-яйловлари ва саноқсиз шаҳар-қишлоқларида Париканийлар яшашган. Тарих отаси Геродот бу эрксевар халқнинг Аҳмонийлар зулмига қарши мардона курашганликларини айтади. У Париканийларни

(Давоми 4-бетда).

Спорт

МЕДАЛНИ САМАРАНЧ ТОПШИРДИ

Ўзбекистон Республикаси жисмоний тарбия ва спорт қўмитасида спорт журналистлари учун бўлиб ўтган матбуот конференцияси яқиндагина ниҳоясига етган Лиллехаммердаги XVII қишки Олимпиада якунларига бағишланди. Республикамиз газеталарида спорт соҳасини ёритаётган журналистлар бу учрашувдан ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олдилар. Матбуот конференциясида қатнашган Ўзбекистон жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг раиси Собир Рўзиев, унинг ўринбосари Комилжон Юсупов, спорт қўмитасининг масъул ходими Турсунқул Искандаров, қишки Олимпиада ўйинларининг иштирокчилари, муз устида рақс тушиш усталари Динара Нурбоева ва Муслим Сатторов ҳамда уларнинг мураббийлари Е. Рохинлар йиғилганларга ҳисобот бердилар.

Ўзбекистон Республикаси миллий олимпия қўмитасининг XVII қишки Олимпиада ўйинларида иштирок этган делегацияси бошлиғи Собир Рўзиев олимпия ўйинлари якунларига оид бир қанча рақамларни келтириб ўтди.

— Лиллехаммердаги спорт байрамида, — деди спорт қўмитамиз раиси, — 68 мамлакатдан делегациялар қатнашди. МДҲ мамлакатларидан эса 9 та давлат борди. Ҳамдўстлик мамлакатлари орасида энг кўп сонли иштирокчилар (130 киши) билан Россия давлати қатнашди. Норасмий ҳисобда, қўлга киритилган медаллар бўйича, умумжамоа таркибида Ўзбекистон МДҲ давлатлари орасида тўртинчи, умумий кўрсаткич бўйича эса 14 ўринларни эгаллаб қайтди. Мустақил давлатлар орасида биздан фақат Россия, Украина ва Қозоғистон жамоалари ўзиб кетишди. Украина ва Қозоғистон жамоалари мусобақаларнинг сўнгги кунигача биздан кейинги ўринларда келишаётган эди. Охирги кун улар биттадан бронза медалларини қўлга киритиб, олдинга чиқиб олишди.

ГАЗЕТАМИЗНИНГ аввалги сонларида фақат Лина Черязованинг олтин медални қўлга киритганини ёзган эдик. Қолган иштирокчиларимиз қуйидаги натижаларга эришдилар: эркаклар орасида фристайлчимиз Сергей Брейнер — 19, шу турда могул устаси тошкентлик Лариса Удодова 21-ўринларни эгаллашди. Муз устида рақс тушадиган фигурачилар орасида ҳамюртларимиз Алийки Стергиаду билан Юрис Разгуляевлар 13 ва яна бир жуфтлигимиз Динора Нурбоева билан Муслим Сатторовлар 21-поғонадан жой олиб қайтишди.

Собир Рўзиев журналистларга Олимпия ўйинлари чемпиони Лина Черязовага олтин медаль топшириш маросими ҳақида батафсил сўзлаб берди.

— Линага олтин медални Халқаро Олимпия Қўмитасининг Бош котиби, шахсан жаноб Самаранчнинг ўзи топширди, — деди у. — Шу дақиқаларда бизнинг қувончимизга чегара йўқ эди. Давлатимиз байроғи кўтарилди. Мадҳиямиз янградди. Мухлислар тик оёқда Линани узоқ олқишлашди. Хорижда Линанинг обрўси жуда ҳам баланд экан. Биз таниганлар ҳам, танимаганлар ҳам келиб, чин дилдан Линанинг қўлини сиқиб кетишарди...

Матбуот конференциясида спорт ишларини ривожлантириш йўлида ҳомийлар, кузда Японияда Осиё давлатлари ўйинида қатнашадиган делегациямиз таркиби ва миқдори, спортчиларга ғамхўрлик, шароит, спортчиларни сақлай билиш борасида масалалар гаплашиб олинди.

XVIII қишки Олимпия ўйинларига спортнинг бошқа турлари бўйича ҳам спортчиларимизни тайёрлаш муҳимлиги таъкидланди. Бундан ташқари журналистлар кўплаб муаммо ва ечимини кутаётган масалалар борасида ҳам фикрлашиб олишди.

Нодир МАҲМУДОВ,
«Туркистон» мухбири.

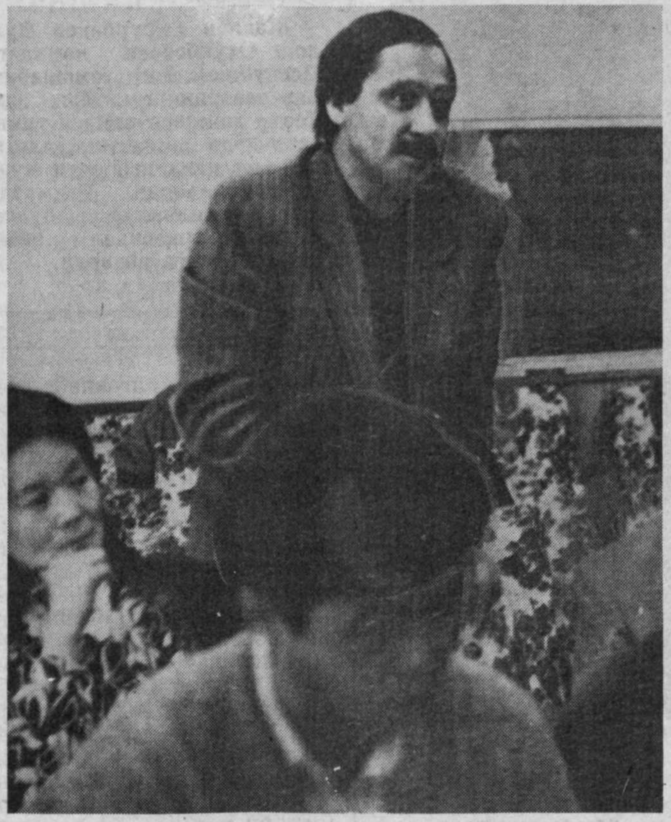

СУРАТЛАРДА: учрашувдан лавҳалар.
М. АМИН суратлари.

Шеърият

ХАЁЛИМДА АСРЛАР УЙҒОҚ

Лазиз ТАНГРИЕВ— Сурхондарё вилоятининг Ангор туманидан. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг матбуот маркази бошлиғи. Шеър ва ҳикоялари республика матбуотида эълон қилинган. Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

ҚИСМАТ

Тор йўлакча, чексиз манзил
Гоҳ-гоҳида чироқлар порлар,
Қай бири оғиру, қай бири енгил
Елкамга қўнади оҳиста қорлар.

Остонада мени сўроққа тутар
Узун йўлнинг қайсар соқчиси.
Жавобларим битталаб титар
Йўқми, дея ёлғон жарчиси.

Сўнг кетаман тўсиқлар оша
Ҳад-ҳудудсиз масканим томон.
У шундайин даҳшатли гўша,
Мени кутар ялонғоч виждон.

ПИНҲОНА МУҲАББАТ

Ошиқда журъат йўқ, аҳволи забун
Ёрнинг фироқида тош каби қотган.
Туйғулар жангида нигоҳлар устун,
Пинҳоний муҳаббат ҳисларга кўчган.

«Титраб узатилар ўпилмаган қўл»
Бу бахтдан девона неча дил шошган.
Ҳаё лашкарлари пойлаб турар йўл,
Пинҳоний муҳаббат ҳисларга кўчган.

Висол осмонида булутлар зоҳир,
Кўнгил водийсида туйғулар жўшган.
Бир қатъий қарорга келолмай охир,
Пинҳоний муҳаббат ҳисларга кўчган.

ҲОЛАТ

Дарё бағрин тиғлайди тўлқин,
Қон сачрайди уфқнинг юзидан.
Оҳ, булутлар бунчалар ғамгин,
Қочишолмас шамол измидан.

Жон беради асрий қирғоқда
Паймонаси тўлган томчилар.
Чуғурлашиб қушлар фалакда
Ўз бахтини — камолин излар.

Мени чорлар тинимсиз қирғоқ,
Сўнгги манзил — гумроҳлар юрти.
Хотирамда асрлар уйғоқ,
Асли дарё — ҳаётнинг кўрки.

* * *

Икки қутбдадур юрак ва ақл,
Бу ҳикматни кеч тушундим, кеч.
Таскин берар қалбга бир нақл,
Қоқилдингми, афсус чекма ҳеч.

Лазиз ТАНГРИЕВ.

Газета саҳифаланаётганда:

Ёшига эмас, истеъдодига қараб...

...уй бериладиган бўлди. Яъни, ёш ижодкорларни қўллаб-қувватлаш мақсадида Президентимиз чиқарган фармонга Самарқанд вилоятида ижобий ёндашилди. Бошқача қилиб айтганда уйга даъвогарларга ажойиб бир шарт қўйилди.

Агарда мақола, шеър, достон, ҳикоя халқаро миқёсдаги нашрларда чоп этилган бўлса 15 балл, мамлакатимиз пойтахтида босилган асарлар 10 балл, вилоятдагилари 5 ва туман рўзномаларида юз кўрсатган ижод намуналари 3 баллик баҳо билан белгиланди. Мабодо, республика аҳамиятига молик китоблар нашр қилинган бўлса 10 балл 5 га, вилоятда босилган китоблар учун 5 балл 5 га кўпайтирилади. Докторликни ҳимоя қилганлар 150, номзодлар 75, услубий қўлланма чоп этганлар 25 ва илмий ишга 15 балл оладилар. Давлат аҳамиятига молик айрим маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун тайёрланган мезонларга 20 балл, киритув далолатномасига 15 балл берилади.

Қарабсизки, кимнинг нимага қодирлиги кўриниб қолди, эндигина 18 баҳорни қаршилаётган Орифжон Тўхташевнинг шеърлари республика газеталарида 41 марта, «Зарафшон» рўзномасида 18 бор чоп этилган. Шунингдек «Зарафшон» нашриётида 1 та тўплами ҳам босилган. Тоши оғир, биринчи бўлмаса ҳам учинчи ё тўртинчи ўринни мустаҳкам эгаллаб турибди.

Воҳиджон Амонов 1966 йил августда туғилган. Самарқанд шаҳрида 4 сотихли уйда уч оила даврасида истиқомат қилади. Ўзи ганчкор уста, мадрасаларни таъмирлайди. Регистон майдонидаги дўконларда сотилаётган турли ҳажмдаги сопол идишларни Воҳиджон тайёрлаган. Қўли гул, фақат уйи йўқ, тўплаган баллари 225 дан ошади, қалбида учқун порлаган йигит. Шундай истеъдод соҳиблари, ўз вақтида уй-жой билан таъминланса, оғири енгил қилинса, ажабмаски истеъдодининг бизга номаълум қирралари ҳам бўй кўрсатса...

Энг қизиғи эса, газета саҳифаланаётганда хато тўғриловчи мусаҳҳиҳларнинг хизмати ҳам беҳуда кетмайди, улар 500 саҳифани ўқишган бўлса 15 балл олишади.

Тўлқин ЁРҚУЛОВ.

Маънавият ҳақида ўйлар

БОЛА ҚАЛБИ— БИР ДУНЁ

Турли-туман чет эл сумкаларини осиб мактабдан қайтаётган болаларнинг суҳбати диққатимни тортди.

— «Икки» қўяман деб қўрқитади-я, менга деса «бир» қўймайсанми? Барибир, катта бўлсам ҳаммангдан зўр одам бўламан. Мана, адам ҳам мактабни зўрға тугатган эканлар, ҳозир бутун бир шаҳарни сотиб олишга кучлари етади. Бир пайтлар у кишига «икки» қўйган ўқитувчилар бугун икки букилиб салом беради.

— Вой, анави мақтанчоқни, — деди ҳамроҳ қизалоғлардан бири.

— Ишонмайсанми? Кеча битта ўқитувчилари келди, қиз чиқараётган экан, мебель топа олмабди. Адамга «бир иложини қилиб бер» деб ялинди.

Ҳали кўрасанлар, ўша менга «икки» қўйган «математик»ларнинг эртага кўр бўлиб, уни «бешга» айлантиради. «Ғинг» десин-чи, директор-пиректоринг билан «фишт», — бола ҳуштак чалиб, қўлини кўкка кўтарди.

Ўн иккига тўлиб-тўлмаган икки қизалоқ ва бир болакай ҳайрат ва ҳадик билан кўкка боқишди.

Кўкда эса оламни нурга чўлғаб қуёш порлар, у яхши-ёмонга баробар ёғду улашарди.

— Келинглар, бугун менинг «икки»мни ювамиз. Кимнинг кўнгли нимани истаса бажо келтираман, — ҳалиги бола чўнтагидан яхлит ўн мингталикни чиқариб боши узра силкитди.

— Нигора, Дилфуза, Нодир, уялмай айтаверинглар.

Ўқувчи болалар ўзаро баҳслаша-баҳслаша тижорат дўконига кириб кетишди. Мен эса хаёлларга асир бўлиб уйга йўл олдим. Кўрганларим туш ва ёким ўғлимнинг синфдош дўстлари ҳақидаги ҳикояси ҳам эмаслигига ишондим. Юрагимни куйдириб бир иқрор бош кўтарди, умидларимни зада қилиб аччиқ ҳақиқат юз очди.

Тўғриси, мактабни ташлаб, ўзини тижоратга урган баъзи ўқитувчилар ҳақида эшитганимда бир қалқиб тушган эдим. Эътиқодидан қайтиб, чайқовчилик қилаётган аҳли қалам соҳибларига дуч келганимда аламдан титраганим рост. Аммо ҳалиги болакайнинг сўзини тинглаб йиғладим. Билмадим, болаликнинг беғубор, покиза, самимий, содда дунёсига қачон оралади экан манманлик, ўзига бино қўймоқ, кибру ҳаво.

Баъзилар бугун пул топишнинг осон йўли тижоратга ўзини уриб кетаяпти. Аммо миллатнинг келажаги, халқнинг эртаси— болаларнинг бу савдога аралашиши, менимча, нотўғри. Болалар боладек яшасин, ўйнасин, кулсин, ўқисин, аммо тижорат ниқобидаги чайқовчиликка бош суқмасин.

Аччиқ бўлса-да, бугун тан олишимиз керак, бир қисм болаларимиз бизга нисбатан «ишбилармон», «ақлли» бўлиб улғайишмоқда. Улар математикани пул билан ҳисоблашмоқда, адабиётни фантастика деб тушунмоқдалар. Улар биздек эртак ўқиб йиғламайдилар, «Муножот»ни тинглаб яйрамайдилар.

Тўй маврилари ўқитувчиси пойгакда қолиб, тўрда савлат тўкиб ўтирган порахўр, бойваччаларни кўрган боладан бундан бошқа нарсани талаб қилиш ҳам мумкин эмас. Йўқ, биз пул топишга, бой-бадавлат яшашга қарши эмасмиз. Зеро, пул инсонга куч-қувват бағишловчи, саодат эшигини очувчи манба. Аммо пулни болаларимизга ҳалол меҳнат билан топиш кераклигини ўргатайлик.

Бугун биз — иқтисодни бош омил деб билаётган катталар қаватимизда ўсиб-улғаяётган болаларимиз ҳақида кўпроқ ўйламоғимиз керак. Токи улар маънавиятдан айро бир-бирларига бемеҳр, оқибатсиз бўлиб вояга етмасинлар. Эрта бир кун болаларимиз бойлигу манфаат учун бир-бирларига ғайр кўз билан қарамасликлари учун бугун биз ота-оналар эҳтиёт бўлмоғимиз лозим. Агар шу ишни бугун уддаламасак, эртага кеч бўлади. Тижорат бизни оҳанграбодек ўзига қанчалик чорламасин, маданият ва маърифатли, билимдон бўлмасак, ҳеч нарсага эриша олмаймиз. Зеро, инсонни бойлик эмас, ақл-тафаккур, билим ва иқтидор дунёга танитади.

Инсон боласи ҳеч қачон очлигу юпунликдан, йўғу йўқчиликдан ҳалок бўлмаган, аммо қалбнинг ожизлиги нафақат ҳалок қилади, балки эркидан, юртидан жудо қилиб, манқуртга айлантиради.

Шунинг учун ҳам биз маърифатга эзгулик йўлини ёритувчи машъала деб қарамоғимиз даркор. Ўқитувчилар эса ана шу машъаладан қўр олиб минглаб кўнгилларга чироқ ёқади, инсонларни эзгулик йўлига бошлайди. Маърифатдан ёлқинланган кўнгилларда эса Ватан бўй чўзади, халқ шаклланади, миллат камол топади.

Ҳозир жумҳуриятимизда 400 мингдан ортиқ ўқитувчи бор. Президент Фармонлари билан маърифат улашувчиларга катта ғамхўрликлар қилинмоқда. Ўқитувчиларнинг маошлари бир неча баробар оширилиб, ойлик учун белгиланган дарс соатлари камайтирилди. Республика бюджетининг бешдан бир қисми халқ таълимини ривожлантиришга сарфланмоқда.

Хўш, шунча меҳрибонлигу ғамхўрликдан кейин ҳам интизомсиз, билимсиз ўқувчилар бўлиши мумкинми?

Республика халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев Ўзбекистон Ёзувчилар Уюшмасида бўлган бир мулоқотда шундай деган эдилар:

— Ёмон ўқувчи йўқ, ёмон ўқитувчи бор. Алишер Навоийнинг устози ҳам у киши қадар юксак истеъдод соҳиби бўлган эмас. Бироқ шак-шубҳасиз, улуғ шоиримизнинг устози юксак савияли, тафаккури теран, етук маърифатли инсон бўлган. Биз ҳар бир ўқитувчидан шундай фазилатлар соҳиби бўлишни талаб қилишга ҳақлимиз.

Ҳақиқатан ҳам бугунги ўқувчининг иқтидори, билими, савиясига қараб унинг устозига баҳо берсак янглишмаймиз. Демак, инсон камолида ўқитувчининг ўз ўрни, салоҳияти бор. Яхши муаллимдан сабоқ олган бола ҳамиша эзгуликка хизмат қилади. Бугун ўзини тижоратга уриб кетган ўқитувчилар ҳақида куйиниб эсладик. Аммо жумҳуриятимизда шундай педагоглар борки, улар ўз эътиқодлари, билимларини на бойликка, на шон-шуҳратга алмаштирадилар. Улар учун энг катта бойлик — шогирдлари камолини кўрмоқ. Шу эзгу йўлда ҳар бир бола қалбига қулоқ соладилар, улардаги маъсум туйғуларни шакллантиришга рағбат уйғотадилар ва ҳар бир ёш нав-ниҳолни миллатнинг эртаси, маънавиятимиз хазинаси деб эъзозлайдилар. Эъзоз кўрган боланинг қадди билан бирга қадри ўсади. Ўз қадрини билганлар эса Ватан, эл-юрт, миллат қадрини юксакка кўтарадилар.

Болаларнинг маъсум дунёсига эзгу ниятлари, ҳалол меҳнати билан мусаффолик олиб кираётган ўқитувчилардан бири Дилдорахон Абдуллаевадир. Бу ёш ва серғайрат, изланувчан педагог Тошкент шаҳридаги 64-мактабда ишлайди.

Дилдорахон ҳар бир бола қалбини бир дунё деб билади ва мана шу сарҳадсиз дунёдан мўъжизалар яратиш учун тинмай изланади.

— Боланинг юрагини ҳис қилмоқ учун худди гўдакдек покиза, самимий ва соддадил бўлмоқ керак, — дейди Дилдора Абдуллаева. — Шундагина у билан нозик руҳий муносабат ўрнатиш, кўнглида нима борлигини сезиш мумкин. Бола қалбига бугун экилган эзгулик уруғи, албатта, эртага униб чиқади.

Дилдорахон адабиёт муаллимаси. Адабиёт эса инсон қалбининг дурдоналаридан йиғилган дуру гавҳарлар хазинаси. Мана шу хазина калити бугун Дилдорахондек иқтидорли ёшлар қўлида. Бу ҳақиқатни изланувчан педагог бир лаҳза бўлсин унутмайди. У мурғак қалбларни донишманд ота-боболаримиз яратган бебаҳо инжулардан баҳраманд этиш учун ўқиб-ўрганишдан чарчамайди. Ҳар бир соат дарснинг қизиқарли, жонли бўлиши учун тунларни бедор ўтказади. Ҳазрат Навоийнинг мўъжизаси, «анда жони қолган» шоҳ Бобурнинг соғинчларини, Машрабнинг дилбар ва исёнкор қўшиқларини, Фурқат лирикасининг мусаффолигию Нодирабегимнинг муҳаббатга тўлуғ қалбини, Юсуф Хос Ҳожибнинг кенг тафаккурини, Аҳмад Яссавийнинг ҳақ каломию Жалолиддин Румий фалсафасини ўқувчилар қалбига сингдиришга ҳаракат қилади.

Дилдорахон дарсда ўзини эркин, маҳоратли саҳна устасидек тутади. Ҳар бир сўзи ўқувчи қалбининг нозик торларига бориб урилади ва акс-садо бўлиб эртасига журнал саҳифасига «аъло» баҳолар бўлиб тўкилади.

У «Ўтган кунлар» романи ҳақида болаларга шунчалик маҳорат билан сўзлаб берадики, энг тўполончи ўқувчи ҳам Кумушбибининг заҳарланишини ўқиб йиғлайди, йиғлаётган бола юрагида эса ўзбекнинг улуғ ёзувчиси Абдулла Қодирийга нисбатан чексиз бир меҳр-муҳаббат пайдо бўлади. Бу меҳр ифтихор рамзи сифатида юракка жойланади.

Яна муаллима Чўлпоннинг ўтлуғ шеърлари ҳақида сўзлаганида ўқувчилар жим туриб уни тинглайдилар. Руҳларида эса тўлқинлардек мавжланиб келаётган халқ қудрати, салоҳияти, мўъжизаси юз очади. Атрофларида юрган одамларнинг шунчаки тирикчилик ташвишида елиб-югураётган кишилар эмас, катта куч, қудрат тимсоли халқ эканлигини англай бошлайдилар. Халққа муҳаббат, миллатга ишонч ёшлар кўнглини юксакка кўтаради. Ўзини ҳам шу қудратли халқнинг бир булоғи ҳисоблаб, унга муносиб бўлиш ва ҳамиша эл хизматида туришни юрагига тугиб улғаяди.

Адабиёт муаллимаси Усмон Носирнинг фожиали тақдири, баҳордек сертошқин гўзал шеърияти мавзусида дарс ўтганда, қалбининг тубтубида ётган армонларини ўқувчиларга тутади. Улар бевақт хазон бўлган шоирнинг ёзилмаган шеърларидек болалар қалбида барг ёзади. Ёшлик шижоати, ғайрати, жасорати авлодлар олдидаги масъулият, бурч бўлиб ўғлонлар тимсолида бўй кўрсатади.

Дилдорахон эса қалб қўрини, ёшлик ғайратини келажак бунёдкорларининг камоли йўлида сарфлаб, ҳар соат дарсга алоҳида тайёргарлик билан келади. Баъзи бировлардек «дарслик йўқ» деб ўзини-ўзи алдамайди. Балки газета ва журналларда берилаётган халқимиз тарихи, маданияти ва адабиётига оид мақолаларни йиғиб боради ва ўқувчилар билан бўлган мулоқотда улардан унумли фойдаланади. Шунинг учун ҳам унинг дарси ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотади. Болалар ўзлари ечолмаган саволларга, муаммоли жумбоқларга фақат Дилдора опаларидангина мукаммал жавоб оладилар. Шундан бўлса керакки, танаффусларда ҳам Дилдора опаларини қидириб қолишади.

Юракларидаги ҳеч кимга айтиб бўлмайдиган сирларини ҳам муаллима опаларига айтиб, маслаҳат оладилар.

Дилдорахон эса йигит, қизлар кўнглидаги нозик, сирли кечинмаларга озор етказмай, эзгулик хизматига йўналтира олади. Энг асосийси, уларга ишонади.

— Бола — эндигина бўй чўзаётган ниҳолга ўхшайди. Қайси томонга қайирсанг, шу ёққа қараб ўсади. Шунинг учун ҳам ёшлар тарбиясига фақат ва фақат ҳалол, ватанпарвар, болаларни сева оладиган самимий инсонларнигина жалб қилмоқ керак. Чунки бола кўнгли бамисли гул, уни синиб қолишидан эҳтиётламоқ шарт.

Дилдорахон болаларимиз тарбияси ҳақида ҳамиша куйинчак. У болаларни шунчаки севмайди, балки қалб-қалбидан миллатнинг эртаси, юртимиз фахр-ифтихори дея ардоқлайди.

Шунинг учун ҳам муаллима улуғ халқнинг болалари иқтидорли бўлиб камолга етсинлар деб ҳар соат дарсда мозийдан, донишманд бобокалонларимизнинг эзгу ишларидан, кенг тафаккурларию улар қолдирган бой меросларидан сўзлайди. Унинг сўзлари ҳар бир ўқувчи қалбида Ватанга муҳаббат, элга ҳурмат, аллома авлодларига нисбатан фахр-ифтихор бўлиб жойланади. Юрагида Ватан тимсоли муҳрланаётган бу йигит-қизлар илло, эртага мустақил Ўзбекистонимизнинг мустаҳкам устунлари бўлиб бўй чўзарлар.

Амина ҚОДИРОВА.

Амина ҚОДИРОВА Шофиркон туманидаги Тезгузар қишлоғида таваллуд топган. Шоира. Унинг назмида инсоннинг ички кечинмалари, ҳис-туйғулари рангли бўёқларда акс этади. Қуйидаги мақолада эса миллий қадриятларимиз, келажак авлод тақдирига масъул безовта қалбнинг қарашларини сезиш мумкин.

Келгуси сонда:

- ШИША СИНИҚЛАРИДАН ГУЛДОН
- ЖАВҲАРНИНГ ОТАСИ

Эртага—Ийди Рамазон ҳайити

АЙЁМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Аллоҳга минг маротаба шукрки, носоғлом тузум даврида тазйиққа учраган динимиз, қадриятларимиз истиқлол туфайли диёримизда ўз ўрнига қайтмоқда. Ислом араблар диёрида вужудга келиб, Туркистонда равнақ топганлиги бутун мусулмон оламида тан олинганидан ҳар бир юртдошимиз фахрланмоғи жоиз. Мангу саодатга эришувчи иймон йўлига кирмоқдамиз. Исломнинг маърифат нуридан дилимиз, тилимиз, ақлимиз равшанлашмоқда, ахлоқимиз покланмоқда.

Аллоҳ ҳар бир мусулмондан тўғрилик ва покликни талаб қилиши билан биргаликда, бошқа мўмин биродарларимиздан ҳам шуни талаб қилишликка, билмаганларни ўрганишликка чақиради. Ислом поклик, хушхулқлик, ҳаё, инсоф, меҳр-оқибат ва ватанпарварлик каби инсоний фазилатларга даъват этади. Ислом оққўнгил, тоза виждонли, ҳақиқий инсонни яратишда тарбиянинг икки воситасини қўллайди: илмга асосланган эътиқод ва ибодат.

Илм Аллоҳни танитади. Киши Аллоҳни билиши илмига яраша бўлади. Шунинг учун, табиат сирларини кашф этган, аниқ фанлардан тўла маълумотга эга бўлган инсофли табиатшунос олимлар яратувчининг нақадар буюк ақл ва қудрат эгаси эканлигини бошқалардан яхшироқ тушунадилар. Ибн Сино: «Одам аъзолари илмини ўрганмай туриб киши комил иймонли бўла олмайди», — деган эди. Ислом биносининг беш рукни бор: иймон, намоз, рўза, закот ва ҳаж.

Мана, эртага Ислом биноси рукнларидан бири — рўза тутиш поёнига етиб, Ийди Рамазон ҳайити айёмидир. Шу куни масжидда эрталаб соат 7.00 да муборак «Рамазон Ҳайити» намози ўқилади. Кейин уч кун ҳайит, яъни байрам қилинади.

Шу уч кун — ҳайит кунлари бутун коинотдаги мусулмон ва ҳаттоки ўсимликлар ҳам байрам қилиб, шодланади. Шунинг учун ҳайит кунлари ов қилиш, бирор жониворни ўлдириш, дарахтларга зиён-захмат етказиш, айниқса, инсонларнинг бир-бирига озор бериши қатъиян ман этилади.

Азиз ватандошлар, йигит ва қизлар, Ийди Рамазон ҳайитингиз муборак бўлсин!

ҲАЙИТ НАМОЗИ

(«Нур-ул яқин» китобидан).

Шу йили Аллоҳ таоло мусулмонларга ҳайит намозини ўқишни фарз қилди. Ҳайит намози туфайли мусулмонларнинг дўстлиги, қариндошлиги янада мустаҳкамланади, рўза ва қурбон ҳайити кунлари бир ерга жам бўлиб, диний алоқалари кучаяди. Пайғамбар алайҳис-салом мусулмонларни йиғиб, икки ракат намоз ўқир, уларнинг сафини янада жипслаштириб, ғанимларни енгишда Аллоҳдан мадад сўраб илтижо қилардилар. Хутба ўқиб, дўстлик, биродарликни рағбатлантириб, кўндаланг турган бирламчи масалаларни айтиб ўтардилар. Намоздан кейин мусулмонлар бир-бирлари билан қўл олишиб кўришар, масжиддан чиққан камбағал, бева-бечораларга рўзи фитр садақасини беришар, қурбон ҳайитида эса қурбонлик қилишар, қалблари шодликка тўлиб-тошарди. Аллоҳ таолодан бизни ҳам дўст биродар қилишини, Исломнинг аввалидаги мусулмонлар даражасига эриштиришини сўраймиз.

Муҳаммад ҲУЗАРИЙ.

Хотира уйғонса гўзалдир

«ОТИМ ҚОҚИЛДИ, МАНЗИЛГА ЕТМАЙ»

Бандаси жон бераётиб тинчгина оёқ-қўлини узатсин экан. Ортидан қолаётган болажонлари уйли-жойли бўлиб, ўзидан кўпайганини кўрсин экан. Омонатини вақти-соати билан, ошини ошаб, ёшини яшаб топширсин экан...

Жавлон ёш кетди. 47 йил яшади...

Ўша кун қишлоқ барвақт уйғонди. Бевақт уйғонди. Қаҳрли қишнинг совуғига қарамай Ўнқўрғон қишлоғининг бутун аҳли оёққа турди. Таъзияли хонадон эшиги олдида эркаклар бел боғлаган. Ўнқўрғон ажойиб, етук санъаткорнигина эмас, ўз фарзандидек бўлиб қолган ориятли, тўғри сўз, жонкуяр ўғлини сўнгги йўлга кузатди.

Жавлон Ғафурбеков Йўлдош Охунбобоев номидаги Республика ёш томошабинлар театрининг актёри эди. Театр жамоаси чамаси унинг истеъдоди ва қаттиққўллигидан ҳам оқиллиги учун жуда ҳурмат қиларди. Раҳматли неки камчиликлар бўлса, одамнинг орқасидан эмас, шартта юзига айтарди.

Театрда ҳам, кинода ҳам ўрни бор эди унинг: А. Мансурнинг «Ҳабаши Билол» асарида бой, Чўлпоннинг «Кеча ва кундуз» асари асосида яратилган «Асорат» спектаклида Ёдгорхўжа, кичкинтойлар учун саҳналаштирилган «Титроқ дум», «Буратино», «Уч мушкетер», «Қатор» каби асарларда ҳам ўзига ярашиқли роллар ижро этганди.

Яхши бир актёрни, меҳрибон бир инсонни, оқибатли дўстни йўқотди жамоа. Ўз маҳалласи аҳли раҳматлини туман кенгашиноиби, мактаб ота-оналар қўмитаси раиси қилиб сайлаган экан. Жавлоннинг таъзиясида бўлганимизда унинг қишлоқ масжиди қурилишида жонбозлик қилганларини тангри таолога жон топширгунга қадар ҳовлисидаги бор қурилиш анжомларини олиб чиқиб бериб, қариялар чойхонасини очилишга тайёрлаб кетганлигини ўкиниб-ўксиниб ҳикоя қилишди.

Ҳа, кетганда жони кетди. Хотираси дўст-ёрининг юрагида қолди. Бир-биридан ширин фарзандлари қолди. Илоё отаси етолмаган муродга улар етишсин. Тойчоқлар от бўлсин, отлар эса манзилга етмай, қоқилмасин...

Лутфулла САЪДУЛЛАЕВ.

ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ

БУ СИЗМИСИЗ, ҲАЗРАТ ҲУВАЙДО?

Рост билан ёлғоннинг ораси тўрт энлик дейишади. Ҳақиқатан ҳам шунақа: кўз билан қулоқнинг оралиғига кафтингизни қўйиб кўринг-а! Роппа-роса тўрт энлик чиқаркан. Халқ ҳечам ўз-ўзини алдатган эмас. Айниқса, сизу биз эгалик қилиб турган мана шу навқирон ва қадим юрт халқи! Фақат бизни бир ярим аср алдаб келишди. Ёт кишилар, бегона тузум, таги зил кетган мафкура...

Лекин минбаъд таассуфлар бўлсинким, сўқир кўзларнинг оддийгина тешик қулоқдан фарқи бўлмас экан. Бўлмаса биз аждодларимиздан бу қадар йироқлашиб кетмаган, ўз ўтмишимиздан бебаҳра бўлмаган, улуғларимизнинг покиза номларига лойқа сочмаган бўлардик.

Ҳазрат Ҳувайдо Чимёний умрини покликка, эзгуликка, дину иймонга ва шеърият деб аталмиш илоҳий оламга бахшида этган комил Инсон. Холисанилло фикрлайдиган бўлсак, Ҳувайдо Чимёнийни энди-энди таниб боряпмиз. Ўрта мактабни фақат «аъло»га тугаллаган битирувчи ҳам, бўлғуси тарихчи, тилшунос ёинки муаллим ҳам Ҳувайдодан кўра, Горькийни яхшироқ билади. Ва бу ҳам бетайин таълимнинг аччиқ асоратлари!

Эл орасида, «Эшону Ҳувайдо» номи билан машҳур бўлган бул зоти муборак милодий 1704 йилда таваллуд топганлар. Ва етмиш етти йил яшаганлар. Ҳазрат Ҳувайдо Чимёний тасаввуф тариқатининг нақшбандия оқимига мансуб улуғ сиймолардан бири, мутафаккир, шоиру замон, дину диёнатнинг таниқли тарғиботчиси сифатида ном қозонган.

Шукрлар бўлсинким, истиқлол шарофати ўлароқ, бугунги авлод билан ўтмишимиз ўртасидаги «хитой доворлари» қулаб битди. Яқинда Фарғона вилоят ҳокимлиги Ҳувайдо Чимёний таваллудининг 290 йиллигини умумхалқ байрами сифатида нишонлаш юзасидан фармойиш қабул қилди. Худди шу мақсадда мутафаккир тўйини ўтказиш ишчи ҳайъати ҳам енг шимариб ишга киришди. Чунончи, Ҳувайдо туғилиб ўсган сўлим Чимён (Фарғона тумани ҳудудида) қишлоғида унинг бениҳоя улкан хотира — меъморий мажмуини яратиш бўйича эълон қилинган танлов якунланди. Энг яхши лойиҳа асосида амалий ишлар бошлаб юборилди.

Ишчи ҳайъатининг тавсияси билан Ҳувайдо ижодини ўрганиш илмий Маркази ташкил этилиб, шоирнинг тўйи кунига қадар унинг асарлари ҳаёти ва ижоди бўйича ўнта тўплам яратиш ва чоп эттириш масаласи ҳам ҳал қилинди.

Раҳбариятнинг бу савобли тадбири, аввало, Ҳувайдо Чимёний меросининг нозиктаъб ворисларини бағоят руҳлантириб юборди. Орадан салкам уч асрлик вақт ўтганига қарамасдан халқнинг юрагида яшаб келаётган шоир тўйини чинакам байрамга айлантириш осон иш эмас. Айниқса, йиллар давомида, зўравон сиёсат силсиласида вайронага айланиб кетаёзган мақбара ўрнида улкан обидани тиклаш жуда катта маблағни талаб этади. Шунинг учун маҳаллий ҳокимият Водил марказий банкида ҳазрат Ҳувайдо Чимёнийнинг таваллуд тўйини ўтказиш хайрия ҳисоб-китоб рақамини очишга қарор қилди...

Имону эътиқоднинг куйчиси ҳазрат Ҳувайдо мероси хусусида унинг мухлис ва мухлисалари билан бафуржа гурунг қилиб газетамизнинг келгуси сонларида Сизга тақдим этиш ниятимиз бор.

Иншооллоҳ, бу тадбирларимиздан Ҳазратнинг покиза руҳлари шод бўлгусидир.

Рустам БОИ МУҲАММАД,
«Туркистон» мухбири.

Навоийда қўшалоқ байрам

(Боши 1-бетда).

Бу воҳа аҳлига хос бўлган бағрикенглик, меҳмондўстлик, меҳнатсеварлик ва тантилик каби ажойиб хислатлар яхши таниш бизга. Уларнинг меҳнатдаги ютуқларини, ҳаётдаги қувончу ташвишларини газетамиз саҳифаларида кўп бора ёритганмиз. Узр... Мавзудан сал четлашдик чамаси. Гап байрам ҳақида эди. Бу байрамда ҳам авваллари бўлгани каби халқимизнинг севимли шоирлари, санъаткору созандалари, хушовоз хонандалари, ичакузди латифалари билан давраларни лол қолдирувчи аскиячию қизиқчилари ва, албатта, «Туркистон»нинг ижодий жамоаси иштирок этади. Учрашувда қатнашадиган машҳур кишиларнинг исми-шарифларини атайин ёзмаяпмиз. Худо хоҳласа, уларнинг ташрифи навоийликлар ва уларнинг меҳмонлари учун биздан «сюрприз» бўлади.

Хуллас, «Туркистон»чилар байрамга ошиқмоқда. Ниятимиз — дастурхонимиз тўкинлигининг, тилимиз узунлигининг асл сабабчилари бўлган заҳматкаш халқимиз, кўплаб мухлисларимиз кўнглидаги гапларни тинглаш, уларни безовта қилаётган саволларга жавоб бериш, биргаликда бир пиёла чой ичиб, куй-қўшиқлар тинглаш. **Ҳурматли муштарийлар! Барчангизни Навоийга — 20—21 март кунлари ўтажак «Туркистон» байрамига таклиф этамиз.**

«ПАРИЛАР ЮРТИ». ШУНДАЙМИ?

(Боши 3-бетда).

мидияликлар ва ортокорибантийлар, осиё ҳабашлари билан бирга тилга олади. Унинг кўрсатишича Аҳмоний шоҳларга қарашли мамлакатнинг X ва XVII Сатрапликлари (вилоят)ларида париканийлар яшашган.

Аҳмонийлар эрамиздан аввалги 550 йилда Мидия давлатини тор-мор этиб, улуғ Эрон давлатига асос солдилар. Аҳмоний Подшоҳ Кир Ўрта Осиё тарихида маълум шахс. Геродот Кирнинг саклар юртига юриши ва малика Тўмарис қўлида ҳалок бўлишини тасвирлаган. Худди шу Аҳмонийлар даврида Парикан вилояти бўлганлигини ҳам тарихчилар Геродотга асосланиб айтадилар.

Аҳмонийлар уруғининг кенжа бўғинидан келиб чиққан Доро томонида Бахистун қоятошига ўйиб ёзилган хат тарихда машҳур. «Бу ёзувларда тилга олинган сақатиграхауда ва сакахаумаваркаларга, Геродот асарида шулар билан бир қаторда тилга олинган ортокорибантийлар ва париканийлар мос келади» деб ёзилган «Ўзбекистон ССР тарихи» китобида.

Қадимги Рим олимлари Плиний ва Помпония Мела асарларида ҳам Париканий халқи номи ва таърифи мавжуд. Помпония Мела (эрамизнинг 42 йили туғилган)нинг ёзишича париканийлар Яксарт дарёси соҳилларида Суғдиёна ва Бақтриянинг Шимолий чегараларида яшашган. Ахир, бу айни Фарғона водийсининг ўзи-ку! Демак, чиндан ҳам Геродот, Гекетай, Плиний каби қадимги дунёнинг забардаст тарихчи-файласуфлари таърифлаган Париканий халқи номи кейинча Фарғона атамаси сифатида сақланиб қолган экан-да! Бутун бошли халқ тарихнинг олис пучмоқларида йўқолиб кетган, аммо, исм қолган...

Хўш, Париканий сўзининг этимологик келиб чиқиши қандай? У нима маънони билдиради? Одатда бу сўз маъносини «Овесто»даги паирика тушунчасидан келиб чиқиб изоҳлайдилар, — деб ёзади машҳур шарқшунос олим, Б. Литвинский, — бунинг устига айрим лингвистлар бу тушунчанинг яна ҳам қадимги шакли, паруака тарзида ҳам тиклайдилар.

Ҳар бир афсона ўз мустаҳкам заминига эга, деган ҳикмат ана шунда бир бора ёдга тушади. Халқ хотирасидаи ажойиб ва ишончли китоб бўлмайди. Қаранг, чиндан ҳам қадимий паҳлавий тилида парика сўзи, пари, яъни гўзалликда беқиёс, фаришта аёл маъносини бераркан! Тадқиқотчи В. Гейгер ёзадики, гўзал аёл маъносини берадиган пари — парика сўзи паҳлавий тилида гаплашган халқлардан ҳам минг йиллар илгари ҳозирги Турон заминда яшаган номаълум бир халқдан қолган. Обрўли лингвистлардан бўлмиш Р. Шмит ҳам париканийлар номининг эроний халқларидан аввалги даврларга тегишли эканлигини тасдиқлаган. Шу тариқа халқ тилида авлоддан-авлодга кўчиб юрган Фарғона-парихона тушунчаси 5-6 минг йиллар қаъридан акс-садо беряпти!

Ибратнинг «Фарғона тарихи»да қайд этилган «Ҳархона» ибораси ҳам тарихий асосга эга чиқяпти. Зеро, худди шу парика сўзи «четдан келган халқ, чет эллик» маъносини ҳам бераркан. Яъни Париканий — ҳар томондан, ҳар хонадан келганлар маъносини ҳам ўзида ташийдиган сўз экан! Бу ҳақда И. Шарпеньте, Э. Херцфельд сингари йирик шарқшунос олимлар шоҳидлик беришади...

Сиз ким бўлгансиз, Париканийлар?! Хаёл ҳам етмайдиган олис замонларда Фарғонани Фирдавс монанд заминига қай ўлкалардан ташриф буюрдингиз? Балки, сиз чексиз Коинотнинг қайси бир сайёрасидан келгандирсиз! Ҳали ўзлаштирилмаган ер шарида Сизга энг ёқиб қолган жой Фарғона бўлган эса не ажаб?..

Аммо олимлар орасида Париканий — Фарғона тушунчаларининг ўзаро боғлиқлиги ҳақида ягона хулосага келинган эмас. Масалан, қадимий Фарғона тарихининг йирик мутахассиси В. Ливщиц, кўҳна ёзма манбалардаги париканийлар Фарғона аҳолиси бўлмаган, деган фикрни ўртага ташлайди. Муғ тоғидан топилган суғд ҳужжатларида ва бошқа манбаларда Фарғона «Фаркан» тарзида ёзилганлигини инобатга олиб, у Фарғонанинг кўҳна номи (Фар(а) гана, Фарагана бўлса керак, деб ҳисоблайди. Парикана сўзи суғд тилида Фрган тарзида ёзилмайди, дейди у. Албатта, Лившиц катта олим. Бироқ, Парикани ва Фрагана сўзлари наҳот бир-бирига уйқаш бўлмаса? Лингвистик нуқтаи назардан у балки ҳақдир. Бу обрўли олимга илмий эътироз билдирмаган ҳолда, халқ орасида минг йиллардан буён яшаб келаётган парихона, ҳархона ибораларининг ғаройиб бир тарзда кўҳна ёзма ёдгорликлар, ҳужжатлар ва илмий тадқиқотлар хулосалари билан уйғун чиқаётганлигини таъкидлаб ўтамиз, холос. Кўҳна атамалар этимологиясининг буюк жумбоқларидан бири бу...

Буюк Ипак йўлининг устида жойлашган Фарғонанинг қўшни Хитой билан маданий-иқтисодий алоқалари тарихи ҳам теран илдизларга эга. Қадимги Хитой манбаларида эрамизнинг III асрига қадар ҳам Фарғона негадир Даван деб номланиб келган. Хўш, биздан минглаб чақирим олисдаги Грек ва Рим тарихчилари Фарғонани ҳозирги номига яқин номда атагани ҳолда, нега шундоқ биқинимиздаги Хитойлар Даван деб аташган.

Мелодий II асрда яшаган римлик олим Птолемей Окс (Амударё)нинг юқори оқимларида яшаган Варни халқи ҳақида маълумот беради. Айрим олимлар Птолемей кўпинча Окс ва Яксарт дарёлари юқори қисмини тавсифлашда адашиб кетганлигини ҳисобга олиб, Варнилар Фарғонада яшаган деган фикрни олға суришади. Бинобарин, Варн Хитойчада Ван тарзида талаффуз этилади. Даван эса, ванлар яшайдиган катта жой демакдир, деган гипотеза ҳам мавжуд.

Б. А. Литвинскийнинг «Қадимги ва илк ўрта асрлар Фарғонаси этник тарихи муаммолари» мақоласида келтирилган Й. Маркварт гипотезаси бизнингча Даван сўзи маъносини тушунишга бир мунча ойдинлик киритади. Птолемей асарида шундай жумла бор: «Кавказ тоғлари ва Имаон орасида Вандабанда вилояти ётади». (Қадимги Греклар ва римликлар кўпинча Кавказ ва Помир-Тянь-Шан тоғ тизмаларини битта тоғ деб тасаввур қилишган). Хитой тилидаги Ван сўзи ўша Вандабанда сўзининг Хитойча талаффуз этилгани эмасмикан? Даван — Катта Ван демак. Ван эса қадимги суғдийча банд сўзининг хитойча транскрипциясидир. Банд сўзи ўз навбатида қулф, ёпиқ жой, катта ҳовуз маъноларини беради. Чор атрофи оқсоч тоғлари ила қуршалган Фарғонага худди шу таъриф айни нисбат-ку! Да-ван, атрофлари тоғлар билан ўралган катта жой, водий маъносини билдиради, деган хулосага келиш мумкин.

Бироқ Фарғона қадимда Вандабанда дея аталган деб айтишга ҳали жуда эрта.

Фарғона сўзи маъносини шарҳлаш учун бундан бошқа ҳам кўплаб гипотезалар мавжуд. Масалан, Фарғона, Даван сўзлари эрамиздан аввалги 165 йили Шарқий Туркистондан Фарғонага келган Тоҳар қабилалари билан боғлиқ дейилади. Гўё, Даван сўзи Тавҳар, Тахар сўзининг хитойча акс этиши эмиш...

ФАРҒОНА... Олис афғонлик талаба юрагини ҳам, гўзал водийнинг тошдан-тошга урилиб оқаётган зилол суви сойлари ёқаларида улғайган кекса юрагини ҳам бирдай жимиллатадиган бу сўз жарангида не сир-асрор мавжуд экан-ки, у шунчалик сеҳрли, жозибадор... Кичик бир чиғаноққа: қулоқ тутсангиз океанларнинг тўлқинлари, ҳайбатли гулдурослар товушлари заиф садо беради. Фарғона сўзи ҳам ўзида минг-минг йилларнинг суронларини, қон ва шонга тўлиқ онларини, бу ерда ўтган неча-неча авлодлар тақдири, оқ ва қора кунлари, изтироб ва аламларини жамлаган. Сен не сирсан, Фарғона? Жаҳонни забт этган Искандар сенинг дарвозанг олдидан ноумид қайтганди. Чингизнинг ваҳший тўдалари ўққа тутаётган Темур Маликнинг улуғ Сирдарё мавжларида озодлик томон сузаётган кемасимисан?... Сен мардсан, мағрурсан, гўзалсан, буюксан... Сен минг йиллар илгари ҳам бир тилсим мисол эдинг, номинг замирида не тилсим борлиги ҳамон пинҳон эса не ажаб...

Алишер ИБОДИНОВ,
Олтиариқ тумани, «Давр овози» газетаси муҳаррири.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

СЕМИЗЛАРНИНГ СЕМИЗИ

Бугунги ҳикоя қиладиганимиз ҳаммаси ҳозир ҳаёт бўлган одамлар. Уларнинг барчаси семириш бўйича, ўзлари билмаган ҳолда рекорд ўрнатиб қўйишган.

Альберт Жексон — АҚШнинг Миссисипи штатидан, 1941 йилда туғилган, бўйи 193 сантиметр, оғирлиги 404 кило, кўкрак айланаси 304,8 см. бели 294 см., ёнбоши 178 см. бўйни эса 75 сантиметр.

Альберт Пернич — Австриянинг Графкорн деган жойидан, у ҳам жаҳон семизлари рўйхатига киришга даъвогарлардан. Ҳозирча оғирлиги 399 кило. Уольтер Хадсон — Нью-Йорк шаҳридан, 1944 йили туғилган. Уни тортишаётганда ҳатто тарози синиб кетган, негаки, тарози 454 килогача бўлган юкни ўлчашга мўлжалланган эди. Хадсон эса 545 килолик тош босарди. Бу бечора 1987 йил 14 сентябрда ўз уйининг эшигига сиғмай, сиқилиб қолган, яхшиямки ўт ўчирувчилар ёрдамга келган. Ўшанда бу воқеа тўғрисида Амриқо газеталарида ҳам ёзишган. Дарвоқе, 60-йилларнинг охирида уни махсус ясалган кроватга кўтариб ётқизиш учун 8 киши уриниб кўрди, бўлмади. 9-ёрдамга келгандагина, бу ишнинг уддасидан чиқишган ва у 27 йил бу кроватнинг асири бўлди.

Хадсон ўша эшик воқеасидан кейин қаттиқ парҳез сақлаган 1988 йилга келиб, 286 килога озган.

Шу ўринда супер семизлар рўйхатини келтириб ўтсак:

Жон Бровер Миннок (1941—1983), АҚШ, бўйи —185 см. Оғирлиги — 635 кило.

Уольтер Хадсон — (1944) АҚШ, —178 см. 545 кг.

Майкл Уокер (1934) АҚШ, 188 см. 538 кг.

Роберт Эрль Хьюз, (1926—1958), АҚШ, 184 см. 485 кг.

Майк Портелено (1958), АҚШ, 183 см. 463 кг.

Миллз Дардень (1798—1857) АҚШ, 229 см. 462 кг.

Майкл Эдельман (1964) АҚШ, бўйи қайд этилмаган, оғирлиги 457 кг.

Жон Финнерти (1952) АҚШ, бунинг ҳам бўйи ўлчанмаган, оғирлиги 453 кг.

Большой Живот (1902—1956), АҚШ, 186 см. 419 кг.

Мики Муандз (1953), АҚШ, бўйи қайд этилмаган, оғирлиги 413 кг.

Жон Хэнсон Крейг (1856—1894), АҚШ, 195 см. 411 кг.

Майкл Хебранко (1953) АҚШ, 183 см. 410,5 кг.

Артур Кнорр (1914 — 1960), АҚШ, 185 см. 408 кг.

Альберт Жексон (1941) АҚШ, 193 см. 404 кг.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЕТТИ МИЛЛИОН СЎМ ХАЙРИЯ

«Бухоросавдо» концерни «Соғлом авлод учун», «Экосан», «Маҳалла» вилоят жамғармаларининг ҳар бирига икки миллион сўмдан, вилоят Қизил яримой жамиятига эса бир миллион сўм ўтказди. Бу маблағ болалар ва оналар саломатлигини тиклаш, экологик аҳволни яхшилаш, эҳтиёжманд кишиларга ёрдам бериш, шунингдек, оммавий маданий тадбирлар ўтказишга сарфланади.

«Туркистон» таҳририяти жамоаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг газета саҳифалаш ва ҳарф териш цехи бошлиғи муовини Бахтиёр Зиёдовга укаси **Абдужаббор ўғли ДИЁРЖОНнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ.

Таҳрир ҳайъати: Одил ЁҚУБОВ, Баҳодир ЖАЛОЛОВ, Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА, Абдуқодир ЭРГАШЕВ, Алишер ТЕШАБОЕВ, Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Муҳаммад АМИН, Аҳрор АҲМЕДОВ, Рустам БОЙМУҲАММАД, Зайниддин МАМАДАЛИЕВ—Бош муҳаррир ўринбосари, Карим РАҲИМ, Сирожиддин РАУФ, Зайниддин РИХСИЕВ — масъул котиб, Ислом ҲАМРО.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г—799 41426. нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 23.00.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672.

1 2 3 4 5 6